

WERKINGSVERSLAG

2003 - 2005

INHOUDSTAFEL

I. ORGANISATIE

Missie	6
Doelstellingen	7
Doelgroepen	7
Strategie	8
Aanpak	8
Bestuursorganen	9
Algemene Vergadering	10
Raad van Bestuur	11
Academische Raad	11
Directiecomité	12
Team	12

II. PROJECTEN

2003: UIT DE STARTBLOKKEN

How to Conquer the Barriers to Intercultural Dialogue?	13
Colloquium "Onderweg"	16
Symposium "Het schoolvak godsdienst"	17
"Dialogue Trilogy I – Yvonne Haddad"	18
Scribani Netwerk van Europese SJ-Instellingen	18

2004: OP KRUISSNELHEID

Aandacht en oproep	21
--------------------	----

“Dialogue Trilogy I – Jonathan Magonet	21
“Dialogue Trilogy I – Michael Barnes	22
De vrouw en het vrouwelijk principe in boeddhisme en islam	23
Solidariteit in Europa	23
Door het zure heen - Rouwverwerking bij jongeren	25
“Dialogue Trilogy II – René Rémond	25
Lezing KVHU	26

2005: VERBREDING EN VERDIEPING

Een nieuwe hemel en een nieuwe aarde	27
Mindfulness	27
Boekpresentatie "How to Conquer the Barriers to Intercultural Dialogue"	27
Moe van het kiezen	28
Workshop over Peace-Building Leadership	28
De Vleugel	29
Theologiseren met jongeren	29
Marriage and the Church: a Great Divorce?	30
Dialogue Trilogy II - Myroslav Marynovych	30
Religieus radicalisme: christendom, islam en jodendom tussen constructief activisme en destructief fanatisme	30
Dialogue Trilogy III - Karl-Josef Kuschel	31
Trialoog	32
De parochie: een grensgeval!	32
Internationale workshop "African Presence in Europe"	32
De leerkracht als levensbeschouwelijke pedagoog	33
Colloquium "Gedoemd tot democratie?"	33
Opening Jubeljaar Sociëteit van Jezus	34

Leerstoel Universiteit Antwerpen	
Academiejaar 2003-2004: Sadik Al-Azm	35
Academiejaar 2004-2005: René Rémond	36
Opleiding "Levensbeschouwing, overheid en samenleving"	37
Bijlage 1: Leden van het Scribani-Netwerk	39
Bijlage 2: Gastdocenten op UCSIA-evenementen 2003 - 2005	40
Bijlage 3: Lijst van de publicaties	53

I. ORGANISATIE

MISSIE

UCSIA zet de jezuïtische traditie verder van betrokkenheid in universitair onderwijs, onderzoek en maatschappelijke dienstverlening in Vlaanderen en in de Antwerpse regio.

Het doel van de vereniging is, in het perspectief van een christelijke levensbeschouwing in een geest van openheid en verdraagzaamheid, samen met de leden van de Sociëteit van Jezus en de leden van de Antwerpse universitaire gemeenschap, een hoogstaand internationaal multidisciplinair forum te bieden dat academische reflectie, vorming en dienstverlening, ondersteunt en stimuleert over thema's die bijzondere gestalte geven aan de christelijke levensvisie om aldus dienstig te zijn aan het geloof en bij te dragen tot een meer rechtvaardige samenleving.

Artikel 3 - Statuten

De missie van UCSIA kadert in de ignatiaanse spiritualiteit. De 34e Algemene Congregatie van de Jezuïetenorde, die in 1995 plaatsvond, zet de verwezenlijking van drie thema's voorop: geloof en rechtvaardigheid, geloof en cultuur en geloof en interreligieuze dialoog.

Een werkgroep bestaande uit leden van de Algemene Vergadering en de Academische Raad heeft in de loop van 2004, binnen de bepalingen van de statuten, een nadere concretisering uitgewerkt van de christelijke identiteit van UCSIA. De bestuursorganen bespraken het rapport van de werkgroep en de Algemene Vergadering heeft op 16 december 2004 een aantal van de voorgestelde accenten onderschreven, onder meer:

- onder de thema's waarvoor UCSIA als hoogstaand internationaal multidisciplinair forum de academische reflectie, vorming en dienstverlening ondersteunt, moet ook aandacht besteed worden aan de eigenheid van het christendom in de westerse, grotendeels geseculariseerde en pluralistische samenleving en de specifieke bijdrage van de ignatiaanse traditie.
- UCSIA moet complementair werken aan de Universiteit Antwerpen. Dit houdt eveneens in dat een christelijk geïnspireerde benadering binnen de actief pluralistische Universiteit Antwerpen voldoende ruimte krijgt. UCSIA moet een fijnmazig netwerk uitbouwen met de verschillende faculteiten van de Universiteit Antwerpen, de universitaire gemeenschap in haar geheel en externe organisaties zoals het SPES-forum of het tijdschrift Streven. Verder is het belangrijk om met Nederland samen te werken.
- Inzake internationale netwerkvorming wordt er voorrang gegeven aan samenwerking binnen Europa en met de nieuwe toetredingslanden (Scribani-netwerk van SJ-instellingen, instellingen in Centraal- en Oost-Europa, ...).

DOELSTELLINGEN

UCSIA ondersteunt en stimuleert vorming, onderzoek en dienstverlening door het:

- uitkeren van stipendia voor een langdurig verblijf (sabbatical) aan vorsers in de humane en sociale wetenschappen met een internationale faam.
- opzetten van zomercursussen voor jonge vorsers, doctorale studenten en wetenschappers met vooraanstaande geleerden als docenten.
- organiseren van internationale congressen.
- opzetten van interuniversitaire en interdisciplinaire themagroepen onder leiding van één of meer geleerden van internationale faam met het oog op een publicatie.
- toekennen van studiebeurzen aan doctorandi van de Universiteit Antwerpen in het kader van hun voortgezette studie in het buitenland, of aan buitenlandse universitairers in het kader van hun onderzoek aan de Universiteit Antwerpen.
- organiseren van doctorale colloquia voor jonge vorsers.
- subsidiëren van publicaties die binnen de doelstellingen vallen van UCSIA.

DOELGROEPEN

UCSIA omschrijft de specifieke doelgroepen van zijn werking als volgt:

- internationaal en interdisciplinair academisch publiek.
- Universiteit Antwerpen (in complementariteit)
- Vlaams onderwijsveld
- Vlaamse beleidsactoren en het breed sociaal-economisch en sociaal-cultureel middenveld (zoals: werkgevers, vakbonden, ziekenfondsen, sociaal-culturele organisaties als de cultuurfondsen, ...)
- de Kerkgemeenschap.

STRATEGIE

De Algemene Vergadering van UCSIA keurde einde 2003 een strategie goed. In 2004 en 2005 heeft UCSIA de goedgekeurde strategische aanpak in de praktijk gebracht. De strategie waarborgt een eenheid van visie in de diverse projecten en geeft prioriteiten aan, zodat eigen projecten of projecten van derden getoetst kunnen worden alvorens ze in de programmering van UCSIA worden opgenomen. De projecten passen in één of meer van de dimensies die ook door de Sociëteit van Jezus vooropgezet worden: geloof en rechtvaardigheid, geloof en cultuur, geloof en interreligieuze dialoog.

Alle projecten worden rond één centraal thema gestroomlijnd. Het thema blijft twee jaar gelden. De bestuursorganen omschreven dit thema als “Een Europese gemeenschap bouwen: uit eenheid in verscheidenheid een identiteit tot stand brengen”. Een nota diept de verschillende aspecten en historische achtergronden van dit thema uit. De nota kan projectideeën inspireren.

De klemtoon ligt op internationale multidisciplinaire academische projecten die passen in de missie en die het universitair onderwijs, het onderzoek en de dienstverlening ondersteunen, in het bijzonder van de Universiteit Antwerpen. Die speerpuntprojecten geven impulsen aan andere projecten die gericht zijn naar belanghebbenden in de Vlaamse regio met bijzondere aandacht voor de Kerkgemeenschap, het Vlaams onderwijsveld, de Vlaamse beleidsactoren en het breed sociaal-economisch en sociaal-cultureel middenveld. UCSIA moet ook in die projecten de Universiteit Antwerpen intensief en zinvol betrekken.

Er blijft voldoende ruimte om in te spelen op projectideeën die niet onmiddellijk in het meerjarentema passen als ze passen in de missie van UCSIA en van voldoende kwaliteit zijn.

AANPAK

In 2004 werd de projectbehandeling gestroomlijnd:

- er werden duidelijke criteria vastgelegd waaraan eigen projecten en projectvoorstellen van derden worden getoetst;
- projecten doorlopen een vast beslissingsparcours met volgende stappen:
  - o voorbereiding door de medewerkers
  - o beoordeling van de volledigheid door het Directiecomité
  - o advies door de Academische raad
  - o beslissing door de Raad van Bestuur
  - o evaluatie na de uitvoering;
- doorheen dit parcours wordt het project gedocumenteerd met een beslissingsfiche en noodzakelijke bijlagen.

De besluitvorming wordt systematisch gedocumenteerd en opgevolgd.

BESTUURSORGANEN

UCSIA is een vereniging zonder winstoogmerk. De Algemene Vergadering bestaat uit maximaal 36 leden, waarvan één derde gemandateerden door de Sociëteit van Jezus, één derde gecoöpteerden uit de Antwerpse universitaire gemeenschap en één derde extern gecoöpteerden (de Kerk, onderwijs, pers, vakbonden en werkgevers, niet-gouvernementele organisaties, enz.).

Het *UCSLA-team* zorgt voor het dagelijkse werk. De *Algemene Vergadering* bepaalt de algemene strategie, ziet toe op de Raad van Bestuur en keurt de begroting en de rekeningen goed. De *Raad van Bestuur* leidt de vereniging. Het *Directiecomité* ziet toe op de uitvoering van de besluiten van de Raad van Bestuur en bereidt ze voor. De *Academische Raad* draagt als adviesorgaan bij tot de hoogstaande academische kwaliteit van de projecten.

ALGEMENE VERGADERING

---

voor de sociëteit van Jezus:

- Luc Bouckaert, professor emeritus ethiek KULeuven
- Loïc de Cannière, afgevaardigd bestuurder INCOFIN
- Jacques Haers s.J., professor theologie KULeuven
- Jan Koenot s.J., provinciaal van de Vlaamse Jezuiten
- Jan Peters s.J., ere-vice-voorzitter Radboud Universiteit Nijmegen
- Hugo Roeffaers s.J., professor emeritus filosofie Universiteit Antwerpen
- Mark Rotsaert s.J., voorzitter van de Conferentie van Europese SJ-Provinciaals
- Michel Scheuer s.J., rector Facultés Universitaires Notre-Dame de la Paix (FUNDP)
- Guy Vanheeswijck, professor filosofie Universiteit Antwerpen

voor de Antwerpse universitaire gemeenschap:

- Bea Cantillon, professor sociologie en vice-rector Universiteit Antwerpen
- Pierre Delsaerd, dr. adjunct van de directie bibliotheek Universiteit Antwerpen
- Helma De Smedt, professor geschiedenis Universiteit Antwerpen
- Jeroen Puttevils, student Universiteit Antwerpen
- Carl Reyns, professor accountancy en ere-rector UFSIA
- Johan Vanhoutte s.J., Pastorale Dienst Universiteit Antwerpen
- Jean Van Houtte, professor sociologie en ere-rector UFSIA (**Voorzitter van de Algemene Vergadering**)
- Gerlinde Verbist, dr. assistent Universiteit Antwerpen

externe leden:

- Bert Claerhout, hoofdredacteur Tertio
- Frans Crols, directeur-hoofdredacteur Trends/Roularta
- Kanunnik André De Wolf, ere-directeur-generaal van het VSKO
- Frank Lambert, afgevaardigd bestuurder VKW
- E.P. Paul Lansu, afgevaardigd bestuurder Pax Christi International
- Philippe Michiels, voorzitter raad van bestuur Lessius Hogeschool Antwerpen
- Jan Peters s.J., vice-voorzitter, Radboud Universiteit Nijmegen
- Theo Rombouts, ere-voorzitter ACW
- Frank Swaelen, minister van staat en voorzitter van de Karel de Grote Hogeschool
- Monseigneur Paul Van den Berghe, bisschop van Antwerpen
- Mieke Van Hecke, directeur-generaal VSKO

RAAD VAN BESTUUR

- Walter Nonneman, professor economie Universiteit Antwerpen, afgevaardigd bestuurder UCSIA
- Carl Reyns, professor accountancy Universiteit Antwerpen en ere-rector UFSIA
- Mark Rotsaert s.J., voorzitter van de Conferentie van Europese SJ-Provinciaals
- Christiane Timmerman, academisch directeur
- Geert Vanhaverbeke, administratief verantwoordelijke

ACADEMISCHE RAAD

- Luc Braeckmans, academisch onderdirecteur & **Ondervoorzitter van de Academische raad**
- Stephan Claes, professor en psychiater KULeuven
- Daniël Cuypers, professor rechten Universiteit Antwerpen (tot november 2004)
- Will Derkse, Katholieke Universiteit Nijmegen
- Mark Desmet s.J., geneesheer
- Pierre Devos s.J., professor biologie FUNDP
- Guido Dierickx s.J., professor politieke wetenschappen Universiteit Antwerpen
- Marie-Claire Foblets, juriste en antropologe KULeuven
- Louis Ferrant, huisarts, Centrum huisartsengeneeskunde Universiteit Antwerpen
- Tim Heysse, politiek filosoof, KU Brussel
- An Jorissen, professor accountancy Universiteit Antwerpen
- Jan Koenot s.J., dr. filosofie, Provinciaal van de Vlaamse Jezuïeten
- Henk Opdebeeck, economist en ethicus Universiteit Antwerpen
- Nicolas Standaert s.J., professor sinologie KULeuven
- Christiane Timmerman, academisch directeur & **Voorzitter van de Academische raad**
- Dirk Van Dyck, fysicus Universiteit Antwerpen
- Walter Van Herck, professor filosofie Universiteit Antwerpen
- Dirk Vanheule (vanaf november 2004), Universiteit Antwerpen – Rechten
- André Van Poeck, professor economie Universiteit Antwerpen
- Amaryllis Verhoeven, juriste KULeuven
- Johan Verstraeten, moraaltheoloog en ethicus KULeuven.
- Frank Willaert, professor literatuur Universiteit Antwerpen

---

DIRECTIECOMITE

- Luc Braeckmans, academisch onderdirecteur & Ondervoorzitter van het directiecomité
- Barbara Segaert, wetenschappelijk coördinator
- Christiane Timmerman, academisch directeur & **Voorzitter van het directiecomité**
- Geert Vanhaverbeke, administratief verantwoordelijke
- Johan Vanhoutte s.J.

TEAM

Prof. dr. Walter Nonneman, Afgevaardigd bestuurder en voorzitter van de Raad van Bestuur

Prof. dr. Christiane Timmerman, Academisch directeur

- voorzitter academische raad en directiecomité
- woordvoerder van UCSIA en aanspreekpunt (alle projectvoorstellen, pers, ...)
- eindverantwoordelijke voor nationale en internationale projecten

Prof. dr. Luc Braeckmans, Academisch onderdirecteur

- ondervoorzitter academische raad en directiecomité
- verantwoordelijk voor nationale projecten

B. Segaert, Wetenschappelijk coördinator

- inhoudelijke coördinatie & organisatie van projecten in eigen beheer
- inhoudelijke supervisie & bijsturing van projecten in extern beheer
- prospectie

G. Vanhaverbeke, Administratief verantwoordelijke

- beheer van financiën, personeelsdossiers, logistiek, ...
- opvolging van de organisatie van projecten
- extern stakeholder management (ism. Afgevaardigd bestuurder)

C. Van Wonterghem: secretariaat en administratie @ christel.vanwongerghem@ua.ac.be

II. PROJECTEN

2003: UIT DE STARTBLOKKEN

In zijn eerste werkingsjaar – met een effectieve werking van september tot en met december 2003 – bereikte UCSIA 1.500 mensen door zeven projecten:

- een zomercursus over de interreligieuze en interculturele dialoog met een wereldwijd deelnemersveld van jonge doctorandi en gezaghebbende docenten;
- vijf avondlezingen voor een breder geïnteresseerd publiek over aspecten van deze thematiek;
- “Onderweg”: een colloquium over het leven en werk van Jef Van Gerwen[†] s.J.;
- “Dialogue Trilogy I-1”: een lezing en expert seminar door prof. Y. Haddad over de dialoog tussen Christenen en Moslims in de U.S.A.;
- een tweedaags congres over het schoolvak godsdienst;
- de eerste bijeenkomst van het nieuwe Scribani-netwerk van Europese onderzoeksinstituten en sociale actiecentra die verwant zijn met de Jezuïetengemeenschap.

“HOW TO CONQUER THE BARRIERS TO INTERCULTURAL DIALOGUE?”

ZOMERCURSUS

De internationale zomercursus werd georganiseerd in het Congrescentrum Elzenveld van 15 tot en met 26 september 2003 onder de titel “Christianity, Islam and Judaism: How to Conquer the Barriers to Intercultural Dialogue?”. Barbara Segart, toen medewerkster aan de onderzoeksgroep OASeS/Universiteit Antwerpen, bereidde de zomercursus voor met prof. Christiane Timmerman als promotor.

Uit 120 aanvragers werden 30 deelnemende cursisten geselecteerd: een jong en internationaal publiek van postdoctorale onderzoekers, die in diverse academische disciplines hun eerste sporen verdiend hebben. Dertig internationale gastsprekers – stuk voor stuk internationaal gezaghebbende experts - boden hen door lezingen en workshops inzicht in een breed gamma thema's zoals interreligieuze dialoog, vrede en conflict, gender, mensenrechten, nationalisme en etniciteit, religieuze minderheden, religieuze identiteit, islam en globalisering.

De zomercursus gaf aan deelnemers en gastsprekers een internationaal en interdisciplinair forum voor reflectie en uitwisseling van ideeën. UCSIA werkte het ontstaan van een grensoverschrijdend netwerk van academici in de hand en positioneerde zich als een knooppunt hiervan.

De deelnemers en de gastsprekers evalueren de zomercursus uitgesproken positief, zowel omwille van de relevante inhoud en de vernieuwende aanpak als omwille van de internationale professionele netwerkvorming die op die wijze gestimuleerd wordt.

UCSIA vzw droeg er zorg voor om complementair te werken met de Universiteit Antwerpen: ondermeer door de gemeenschappelijke organisatie van een avondlezing in samenwerking met de vakgroep Postcolonial Literature van de Faculteit Letteren en Wijsbegeerte, een lunchseminar samen met het IOB en een debat in samenwerking met het Steunpunt voor Gelijkekansenbeleid.

De evaluatie leerde echter ook dat de UCSIA-zomercursus sterker gefocust moet worden op bepaalde deelthematieken, ingekort en meer interactief gemaakt moet worden.

Vermeldenswaard en getuige van de intense intellectuele en persoonlijke uitwisseling tijdens het seminarie is de "Antwerp Declaration" die de deelnemers uit eigen beweging uitwerkten en wereldkundig maakten. Daarin stellen zij dat islam, christendom en jodendom een constructieve rol moeten blijven spelen in de totstandkoming van een werkelijk diverse Europese- en wereldcultuur. Met een uitdrukkelijke verwijzing naar het Palestijns-Israëliësch conflict stelden deze jonge academici dat zij hun intellectueel vermogen willen inzetten om een vreedzame politieke dialoog tussen volkeren van verschillend geloof of cultuur mogelijk te maken.

PLECHTIGE OPENINGSZITTING

De zomercursus 2003 ging officieel van start met een avondzitting in het Antwerpse stadhuis. De Antwerpse schepen van Cultuur, de heer Eric Anthonis, verwelkomde prominenten, gastsprekers en de andere aanwezigen. E.P. Marc Rotsaert s.J., Voorzitter van de Conferentie van Europese Jezuiten Provincialen, verduidelijkte de missie en de doelstellingen van UCSIA en prof. dr. Christiane Timmerman, projectleider, gaf nadere uitleg bij de academische zomercursus.

Zowel Mgr. Kardinaal Godfried Danneels, Rabbi Prof. Dr. Norman Solomon (Oxford University) als Prof. Dr. Tariq Ramadan (Universiteit van Fribourg - Zwitserland) beklemtoonden dat een open en constructieve interreligieuze en interculturele dialoog een noodzaak is. In de eerste plaats zet die dialoog er de mens toe aan zijn eigen wortels te waarderen. De dialoog leidt ook tot respect voor andere culturen en religies en sluit de weg af naar relativisme of onverschilligheid.

DEBAT "VROUWEN, OORLOG EN VREDE"

Op dinsdagavond 16 september 2003 vond voor ca. 120 deelnemers in het Rockoxhuis een rondetafeldebat plaats in samenwerking met het Vlaams Steunpunt voor Gelijkekansenbeleid (Universiteit Antwerpen) over "Vrouwen, oorlog en vrede". Dr. h.c. aan de ULB mevrouw Simone Susskind zat het debat voor. Zij bracht in 1989 te Brussel de eerste publieke dialoog op gang tussen Israëliëse en Palestijnse vrouwen. Het overleg te Brussel leidde tot een samenwerkingsverband in Jerusalem "The Jerusalem Link - A Women's Joint Venture for Peace" en inspireerde uiteindelijk ook de VN-resolutie n° 1325 over de rol van de vrouwenbeweging in het vredesproces.

Prof. Dr. Naomi Chazan, gewezen lid van de Knesset en docente aan de Hebrew Jerusalem University, en mevrouw Zahira Kamal, directeur-generaal van het "Directoraat voor Gender

Planning en Ontwikkeling" van de Palestijnse Nationale Autoriteit, getuigden over hun gezamenlijke strijd aan de basis voor vrouwenrechten, mensenrechten en vrede. De vrouwenbewegingen uit Palestina en Israël ageren samen, zo bijvoorbeeld tegen de muur die de Palestijnse gebieden afsnijdt van de buitenwereld.

TURKIJE EN DE EUROPESE UNIE

Een sociaal-economische invalshoek werd gekozen met het debat op vrijdagavond 19 september 2003 in samenwerking met het Havenbestuur van Antwerpen over Turkije en de Europese Unie. Gastheer Jan Blomme, hoofd van de studiedienst van de haven, lanceerde de kernvraag: "Is Turkije in economisch en cultureel opzicht 'modern' genoeg om tot de Europese Unie te kunnen toetreden?". Dr. Chris Coeck analyseerde de economische criteria voor de Turkse toetreding tot de EU en stelde vast dat het land met vier miljoen ton verschepte goederen of meer dan 3% van het totale verschepte tonnage voor de Antwerpse haven een belangrijke partner is.

De heer Oguz Demiralp, Permanent Vertegenwoordiger van Turkije bij de Europese Unie, antwoordde meteen met de stelling dat de Turkse toetreding tot de Europese Unie de natuurlijke gang van de geschiedenis is. De Ambassadeur beklemtoonde dat Turkije reeds sedert 1963 aansluiting zoekt bij de Europese Unie. Hij zegde hoopvol gestemd te zijn over het verdere verloop van de toetredingsprocedure.

Prof. Dr. Em. Jan Kerkhofs s.J. stelde op basis van het Europees waardeonderzoek vast dat de Turkse jongeren tolerant zijn en permissief in ethische aangelegenheden, zodat het cultureel profiel zeker op termijn aansluiting zal vinden bij dat van de Europese Unie. Drs. Meryem Kanmaz van de Universiteit Gent stelde op basis van haar wetenschappelijk onderzoek vast dat de Turkse gemeenschap in België een zeer sterke interne cohesie heeft en een grote binding met het moederland behoudt. Hierdoor neemt deze gemeenschap ten onrechte geen deel aan het debat over het multicultureel samenleven.

Tenslotte somde prof. dr. Dirk Roctus van de Lessius School vrij onomwonden de thema's op die de toetreding van Turkije tot de Europese Unie bemoeilijken. Prof. Roctus concludeerde dat niet de islam het grootste probleem is, maar het vasthouden aan de Turkse natiestaat.

MIGRATIE EN ONTWORTELING

Op woensdagavond 24 september 2003 verwelkomde UCSIA i.s.m. prof. dr. Kathleen Gyssels (Universiteit Antwerpen) en prof. dr. Bénédicte Ledent (Universiteit van Luik) de Brits-Amerikaanse auteur Caryl Phillips. Hij is docent aan de University of Colombia te New York en maakte naam als auteur van romans en essays over het thema van migratie en ontworteling.

In zijn lezing richtte dr. Phillips de volle aandacht van het publiek (180 deelnemers) op de manier waarop de regering van de Verenigde Staten en het Amerikaanse volk omgaan met migratie na de aanslagen van 11 september 2001. Hoewel hij een scherp en bitter beeld bracht, eindigde de auteur zijn betoog hoopvol: dichters en schrijvers zullen aan het Amerikaanse volk en aan de migrant in Amerika de waardigheid teruggeven die de politieke leiders hen niet gunnen.

ISLAM EN GLOBALISERING

Een dubbellezing over islam en globalisering in het Antwerpse Provinciehuis voor ca. 200 toehoorders sloot de lezingenreeks af met twee eminente sprekers: prof. dr. em. Mohammed Arkoun van de Sorbonne te Parijs en prof. dr. John Esposito die doceert aan de Georgetown University te Washington DC.

Prof. Arkoun onderzocht het Islamitisch denken na de aanslagen van 11/09/2001. Hij hield een pleidooi voor een kritische wetenschappelijke reflectie over de islam in zijn meervoudige betekenissen en stelt vast dat de islam zelf deze reflectie niet meer van binnenuit aangaat. De gastspreker verwacht dat Europa zich meer manifesteert in het debat over 11/09 en zijn gevolgen, vermits het als deel van het Mediterrane gebied vertrouwd is met het islamitisch denken. Europa biedt een ruimte voor burgerschap die ook een perspectief geeft aan landen zoals Turkije of Marokko.

Prof. Esposito analyseerde de oorzaken en de dynamiek van de globalisering van de "jihad" die in de 2e helft van de 20e eeuw de gemeenschappelijke noemer werd van tal van bevrijdingsoorlogen. Volgens prof. Esposito heeft de Westerse aanpak van de oorlog in Afghanistan de globalisering van de jihad in de hand gewerkt. De Amerikaanse en Westerse steun aan enkele autoritaire Arabische regimes doet latente antiwesterse gevoelens omslaan in haat jegens Amerika. Prof. Esposito stelde dat deze radicalisering zich wereldwijd voltrekt terwijl het Westen het moeilijk heeft om de houding van de moslims te begrijpen zonder in simplismen te vervallen. Hij lanceerde een oproep om verantwoordelijk te handelen en de verbanden met religie en cultuur terdege te onderzoeken.

COLLOQUIUM "ONDERWEG"

Meer dan 400 mensen woonden op 8 oktober 2003 het UCSIA-colloquium bij naar aanleiding van de publicatie van "Onderweg", het postuum verschenen boek van prof. J. Van Gerwen s.J. met de werktitel "Navolging van Jezus in de 21e eeuw". Prof. J. Taels en Cyril Lansink bewerkten het manuscript en Uitgeverij Lannoo gaf het uit. Het boek geeft een sociologisch-historische schets van verschillende Jezusbeelden in een ruimere maatschappelijke context. Het tweede deel brengt een persoonlijke visie op de hedendaagse navolging van Jezus, waarvoor de auteur vier wegen opgaf: de ethiek, de kunst, de mystiek en de 'ars moriendi'.

Op het colloquium verwelkomden Mark Rotsaert s.J., Voorzitter van de Europese Conferentie van SJ-Provinciaals, en ere-rector prof. Carl Reyns het publiek. Prof. Peter Schmidt (KULeuven) gaf een lezing over de manier waarop Jezus Christus in door mensen gemaakte beelden leeft. Prof. Will Derkse (KU Nijmegen) onderzocht onder de titel "humilitas en discretio" parallellen en verschillen tussen de Benedictijnse en Ignatiaanse christocentrische spiritualiteit. Johan Vanhoutte s.J. schetste het leven en de betekenis van Jef Van Gerwen, waarbij prof. Jacques Haers s.J. (KULeuven) de inhoud van het boek duidde in relatie tot de persoonlijkheid van zijn auteur.

Het colloquium werd afgerond met een aantal religieuze liederen door het koor "De Vleugel" o.l.v. dirigent Edwig Abrath, koor waarvan ook Jef Van Gerwen een toegewijd lid was.

Het colloquium bracht een gepaste hulde aan het werk van een vooraanstaand UA-academicus die zelf de internationale en interdisciplinaire aanpak van UCSIA inspireerde.

SYMPOSIUM “HET SCHOOLVAK GODSDIENST”

Op 13 en 14 november 2003 woonden 350 leerkrachten godsdienst, pedagogische begeleiders, theologen en kerkverantwoordelijken een symposium bij over de plaats van het schoolvak godsdienst. Mevr. An Plasmans bereidde dit symposium voor, met prof. Luc Braeckmans als promotor.

Het was het eerste colloquium in een drieluik van UCSIA-colloquia in de periode 2003-2005 over het schoolvak godsdienst, waarin achtereenvolgens het schoolvak, de leerling en de leerkracht aan bod kwamen. UCSIA organiseert deze symposia in overleg met de Vlaamse onderwijsvicarissen en het Vlaams Verbond van het Katholiek Secundair Onderwijs (VVKSO).

In de hedendaagse tijd en cultuur vormt het schoolvak godsdienst een ernstige uitdaging voor allen die met onderwijs zijn begaan. Kunnen diverse perspectieven aan mekaar worden gekoppeld? Is perspectiefwissel mogelijk? Wat is de meerwaarde van de kennis die via het schoolvak wordt aangereikt? Wat zijn de feitelijke effecten van een dergelijk schoolvak?

Drie academici benaderden het schoolvak:

- Prof. dr. Lieven Boeve (KULeuven) onderzocht de cultuurtheologische aspecten;
- Prof. dr. Didier Pollefeyt (KULeuven) volgde een godsdienstpedagogische benadering;
- Drs. Joke Maex (KULeuven) toetste het godsdienstonderricht empirisch.

Een videomontage van gesprekken met leerlingen uit het secundair onderwijs, samengesteld door onderwijsinspecteur Ronald Sledsens, gaf een vrijmoedig maar eerlijk getuigenis over de manier waarop jongeren dit schoolvak vandaag beleven.

Monseigneur Paul Van den Berghe, bisschop van Antwerpen, schetste zijn persoonlijke visie op godsdienstonderricht in deze tijd. Stof tot discussie tussen en met de deelnemers, die de werkzaamheden zeer geëngageerd volgden en door hun deelname aan dit colloquium kennelijk een behoefte aan professionele ondersteuning, bezinning en gedachtewisseling met collega's ingevuld zagen.

Prof. dr. Luc Braeckmans (Universiteit Antwerpen) was de promotor van het project en hij kon rekenen op de administratieve medewerking van mevr. An Plasmans. Het symposium leverde een stevige academische inbreng in het debat over het schoolvak godsdienst als levensbeschouwelijk vak. Het verbond de werking van UCSIA met het Vlaamse onderwijsveld en verleende door de gekozen thematiek ook dienst aan de Kerkgemeenschap.

Jos Vranckx en Luc Braeckmans bundelden de diverse bijdragen in een boek “*Tussen uittocht, zingering en utopie. Beschouwingen bij het schoolvak godsdienst*”, dat in 2005 door Uitgeverij Lannoo werd uitgegeven met de steun van UCSIA.

DIALOGUE TRILOGY I – YVONNE HADDAD

Voortbouwend op het thema en het succes van de avondlezingen van de zomercursus 2003 ontwikkelde UCSIA een driedelige lezingenreeks voor een breder geïnteresseerd publiek. De lezingen belichten telkens een ander aspect van de interreligieuze en interculturele dialoog tussen christenen, joden en moslims. Ze worden gegeven door internationale (Engelstalige) academici die aansluitend bij de lezing ook telkens een lunchdebat of “expert seminar” verzorgen voor professionelen.

De lezingenreeks werd gestart op 20 november 2003 met Yvonne Haddad, islamspecialiste van het Centre for Muslim-Christian Relations aan de Georgetown University te Washington DC. In 2004 liep de reeks verder met een benadering vanuit het jodendom resp. christendom.

LEZING YVONNE HADDAD

De gastspreker beschreef hoe zich onmiddellijk na de aanslagen van 11 september 2001 een irrationele angst bij de Amerikaanse burgers manifesteerde, een angst die nog altijd leidt tot fysieke aanslagen op mensen met een Arabisch of niet-westers uiterlijk. Moslimmannen cijferen zich weg uit het publieke leven uit vrees voor agressie of willekeurige arrestatie (op basis van de 'Patriot Act'), terwijl de Moslimvrouwen noodgedwongen naar voren treden als woordvoerders van hun gemeenschap. Zij benadrukken sterker hun moslimidentiteit en spelen ook formeel een betekenisvolle rol binnen de structuren van de moslimgemeenschap.

De interreligieuze dialoog maakt in de Verenigde Staten in dit klimaat van wantrouwen geen kans, bovendien schrappt de overheid de financiële middelen voor structuren waar die dialoog gevoerd kan worden, zoals de Nationale Raad der Kerken. Alleen de Katholieke Kerk voert de dialoog met de moslims nog daadwerkelijk en actief.

Prof. Haddad schetste een ontluisterend beeld van een Amerikaans regeringsbeleid dat vrijheid en democratie huldigt maar voorbij gaat aan elementaire waarden en mensenrechten. De overheid heeft het over een oorlog tegen het terrorisme maar voert veeleer een oorlog tegen de islam. Prof. Haddad stelt haar hoop in de Europeanen en hun overheden om deze aanpak en zijn dramatische gevolgen op wereldvlak te keren.

SCRIBANI NETWERK VAN EUROPESE SJ-INSTELLINGEN

Op 6 en 7 december 2003 bracht UCSIA vzw op initiatief van Mark Rotsaert s.J., Voorzitter van de Conferentie van Europese SJ-Provinciaals, vertegenwoordigers van 12 Europese onderzoeksinstituten en centra uit 9 landen bijeen in het Elzenveld te Antwerpen. Het gaat om instituten en centra die de Ignatiaanse spiritualiteit als inspiratie delen en die zich inzetten voor de verwezenlijking van de thema's die door de 34e Algemene Congregatie van de Jezuïetenorde werden vooropgezet, met name: geloof en rechtvaardigheid, cultuur en interreligieuze dialoog.

Als academische onderzoeksinstelling stofferden deze instellingen het beleidsdebat over maatschappelijke thema's zoals migratie, vormen ze professionelen zoals journalisten of voeren ze concrete maatschappelijke actie zoals armenzorg of steun aan vluchtelingen. De betrokken instellingen maakten in Antwerpen nader kennis met elkanders doelstellingen, activiteiten, onderzoeksnetwerk en publicaties.

De bijeenkomst werd afgesloten met drie concrete afspraken:

- de deelnemende centra vormen onder de naam «Scribani-netwerk» in de toekomst een permanent netwerk dat vanuit een Christelijke en Ignatiaanse inspiratie een visie zal verwoorden op Europese maatschappelijke vraagstukken van strategisch belang.

Carolus Scribani s.J. (°1561 - + 1629) is de in Brussel geboren zoon van een Italiaans edelman, priester en theoloog. Hij was de eerste Rector van het Jezuietencollege te Antwerpen (1598) en de eerste Provinciaal van de Vlaamse Jezuitenprovincie (1612);

- in september 2004 wordt te Antwerpen onder het thema «Coping with Diversity in Tomorrow's Europe. A Christian Contribution» een driedaagse conferentie georganiseerd. Gezaghebbende Europese beleidsmakers uit politiek, cultuur en economie als mede academici zullen er in een multidisciplinaire benadering lezingen geven. De resultaten van de bijeenkomst zullen gebundeld worden in een internationale publicatie en ingebracht worden in het debat over de Europese Constitutie;
- het netwerk bereidt over dezelfde thematiek een Europees onderzoeksvoorstel voor, dat voor cofinanciering zal voorgelegd worden aan de Europese Commissie.

Twee eminente sprekers stimuleerden de gedachtewisseling door een opgemerkte bijdrage: Thomas Jansen, secretaris-generaal van het Europees Economisch en Sociaal Comité en strategisch adviseur bij de Europese Commissie, en Dr. Ernst Hirsch-Ballin, Nederlands jurist, oud-minister en medeauteur van het Charter van Fundamentele Rechten in de Europese Conventie.

LEZING THOMAS JANSEN

De heer Jansen schetste de historiek en de meervoudige betekenis van de EU :

- als ethisch project dat waarden zoals verzoening en vrede, solidariteit, rechtvaardigheid, vrijheid en nieuwe waarden zoals duurzaamheid en subsidiariteit institutioneel verankert. De uitbreiding van de Europese Unie brengt een debat op gang over deze waarden en de wijze waarop ze praktisch omgezet worden, bv. in afspraken over asielrecht en migratie;
- als politieke unie van natiestaten en als unie van mensen en burgers;
- als één gemaakte markt en monetaire unie;
- als ontluikend maatschappelijk weefsel van mensen en organisaties.

LEZING E.M.H. BALLIN

Dr. Ernst Hirsch-Ballin bekritiseerde aan de vooravond van de (mislukte) Europese Top te Brussel het discours van nationale politici die weinig verbonden zijn met het Europese project maar er wel over beslissen. Nochtans is de Europese eenwording een onafwendbaar proces. Ze wordt steeds breder (meer beleidsdomeinen), dieper (grotere impact op nationale wetgevingen) en uitgestrekter (meer lidstaten). Het model van een Europa gebaseerd op natiestaten is voorbijgestreefd. De Europese instellingen vormen met de lidstaten nu reeds een netwerk met onderlinge afhankelijkheid. Het Europees burgerschap is een complement van het nationaal

burgerschap. De Europese Constitutie die wordt ontwikkeld, zette de Europese Conventie er toe aan om de grondwaarden af te lijnen waarop de grondwet gebaseerd is.

Volgens Hirsch-Ballin is het respect voor de menselijke waardigheid de centrale Europese waarde. Het is een waarde die eveneens centraal staat in het joods-christelijke erfgoed. Wanneer men tegelijk het respect voor de universele menselijke waardigheid koestert. Wanneer het respect voor de universele menselijke waardigheid het sleutelement is in het Europees burgerschap, is het minder belangrijk of de Europese burgers ook fysiek binnen de Unie wonen. Dit stelt het debat over bv. migratie of de toetreding van Turkije in een geheel ander daglicht.

Tegen deze achtergrond zag Ernst Hirsch-Ballin drie belangrijke taken weggelegd voor het Scribani-netwerk:

- aan de eigen Europese bevolking het belang uitleggen van het respect voor menselijke waardigheid en voor tolerantie gebaseerd op zingeving;
- de interreligieuze dialoog onderbouwen door kwaliteitsvol academisch debat en gedachtewisseling, zodat geloof en rede in evenwicht blijven en er geen plaats is voor religieus fundamentalisme of relativisme;
- de politici in Europa de zorg voor het lange termijn perspectief bijbrengen door academische kennis die geïnspireerd wordt door ideeën en overtuigingen.

2004: OP KRUISSNELHEID

De werking van UCSIA bereikte in 2004 stilaan kruissnelheid. Er werden 12 projecten uitgevoerd en de leerstoel aan de Universiteit Antwerpen werd ingevuld. Ongeveer 1.300 deelnemers waren hierbij betrokken.

AANDACHT EN OPROEP

Op 15 en 16 januari 2004 vond te Oostende onder de titel "Aandacht en Oproep" een tweedaags seminarie plaats over de pastorale werking aan de Vlaamse hogescholen en universiteiten. Het was het eerste seminarie in een reeks die UCSIA organiseert in samenwerking met de Pastorale Dienst van de Universiteit Antwerpen (Johan Vanhoutte s.J. en Gert Van Langendonck, studentenpastors). Vijftig verantwoordelijken en medewerkers van pastorale diensten namen hieraan deel. Zij zijn verenigd in het netwerk Vlaams Universiteits- en Hogeschoolpastoraat (VUHP).

De deelnemers meenden unaniem dat netwerkvorming en professionele ervaringsuitwisseling structureel behartigd moeten worden. De Pastorale Dienst van de Universiteit Antwerpen staat hiervoor in opdracht van UCSIA in, door het organiseren van een jaarlijkse bijeenkomst van het netwerk. De pastors aan hogescholen, universiteiten en interdiocesane jeugddiensten hebben een moeilijke opdracht. Hun taak vraagt niet alleen professionele deskundigheid maar ook persoonlijk religieus engagement. Informeel wisselen ze reeds regelmatig kennis en ervaring uit. De seminaries van UCSIA brengen hen dichter bij elkaar en versterken hun engagement. Zij vinden er ook 'tools' voor een betere professionele aanpak. De professionalisering van het jongerenpastoraat aan hogescholen en universiteiten vormt hiermee een vast aandachtspunt van UCSIA dat zich langs die weg ook vernet met de Universiteit Antwerpen en met andere universiteiten en hogescholen in Vlaanderen.

Engagement en spiritualiteit werden in de eerste workshop gestimuleerd door een workshop rond "afscheid nemen" onder begeleiding van kunstenares Claire vanden Abbeele. Prof. dr. Bert Roebben verdiepte en actualiseerde kennis en inzichten in de pastorale theologie. Prof. Roebben, theoloog aan de Universiteit van Tilburg, onderstreepte aan het einde van het seminarie de belangrijke onthaalfunctie en de troostende rol van de pastor. Managementdeskundige Paul D'Aubioul bracht praktische vaardigheden aan om efficiënt en succesvol een project te leiden waarmee jongeren tot sociaal engagement gesensibiliseerd kunnen worden.

DIALOGUE TRILOGY I – JONATHAN MAGONET

Rabbi Professor Jonathan Magonet gaf op uitnodiging van UCSIA en het Instituut voor Joodse Studies op donderdag 4 maart 2004 een lezing over "Jewish Attitudes to Interfaith Dialogue". Rabbi Magonet is directeur van het Leo Baeck College te London.

Hij wees erop dat vanuit joods oogpunt de interreligieuze dialoog allesbehalve vanzelfsprekend is, gelet op de historische relatie met het christendom en de islam: een geschiedenis van conflict maar ook van symbiose. Joden worstelen met vragen over hun etnische of nationale identiteit enerzijds,

hun religieuze identiteit anderzijds. Het politieke conflict in het Midden-Oosten en de tegenstellingen en stereotypen die door 11 september 2001 in het leven geroepen of versterkt werden, maken het voor gelovigen in elk van de drie gemeenschappen moeilijk om met ruggensteun van de eigen geloofsgemeenschap in dialoog te treden met anderen. Inspelend op de actualiteit stelde Magonet dat de film "The Passion of Christ" het antisemitisme voeding geeft, het joodse gevoel van externe bedreiging en gevaar sterker maakt en de dialoog tussen de drie geloofsgemeenschappen onder druk zet.

Vanuit joodse theologische hoek zijn er - ondanks orthodoxe terughoudendheid - aanzetten om de interreligieuze dialoog met het christendom aan te vatten, niet in het minst omdat ook de katholieke kerk sedert Vaticanum II haar houding tegenover het joodse geloof grondig heeft herzien. Voorbeelden hiervan zijn de beleidsverklaring "Dabru Emet" die 170 rabbi's in september 2000 ondertekenden of het boek "The Dignity of Difference" van Rabbi Jonathan Sacks. Op theologisch vlak zijn de raakpunten met de islam veel groter, maar het Palestijns-Israëliësch conflict weegt zwaar op de dialoog.

Rabbi Magonet gaf een overzicht van het zeer brede spectrum aan joodse reacties en houdingen inzake de interreligieuze dialoog: van wantrouwen over onverschilligheid tot actief engagement. Dit engagement neemt vaste vorm aan in de dialoog "aan de basis" tussen leden van de drie geloofsgemeenschappen. Volgens Rabbi Magonet leidt dialoog tot respect en vertrouwen in elkaanders waarden maar versterkt hij ook de gehechtheid aan de eigen traditie. De gastspreker zegde overtuigd te zijn dat een *inter*-religieuze dialoog gepaard moet gaan met een *intra*-religieuze dialoog die de spanningen overbrugt tussen liberale of progressieve benaderingen en behoudsgezinde of traditionele opvattingen binnen een geloofsgemeenschap.

Hijzelf is een grote bezieler van dialoog en uitwisseling vermits hij reeds meer dan drie decennia lang de jaarlijkse "Conference of Jews, Christians and Muslims in Europe" organiseert. Dit project kadert in een reeks initiatieven zoals "The Interfaith Foundation", "The Maimonides Foundation" en "The Three Faiths Forum". Prof. Magonet is eveneens auteur van "Talking to The Other, Jewish Interfaith Dialogue with Christians and Muslims" (ib Taurus & Co. 2003).

DIALOGUE TRILOGY I – MICHAEL BARNES

Prof. Michael Barnes s.J. belichtte op 22 april de interreligieuze dialoog vanuit christelijk perspectief. Hij is verbonden aan het Institute for Jewish-Christian Relations van Heythrop College te London. Het is een katholiek theoloog die boeddhisme studeerde en christendom doceert aan een moslimcollege dat imams opleidt te Londen.

Het doel van de interreligieuze dialoog is volgens prof. Barnes niet om aan te tonen dat de eigen antwoorden op fundamentele vragen beter zijn dan die van "de ander". De encycliek *Nostra Aetate* (1965) stelt dat de Kerk de spirituele en morele waarden in andere religies moet aanmoedigen, bewaren en bevorderen. *Nostra Aetate* was oorspronkelijk bedoeld om met de jodenvervolging in het reine te komen maar het document werd een verklaring over de relaties tussen het christendom en niet-christelijke religies waaronder het jodendom maar ook de islam, het boeddhisme en het hindoeïsme.

Christenen moeten hun geloof en zelfs hun liturgie begrijpen vanuit het jodendom dat de matrijs was van het christendom. Christenen kunnen in dialoog treden met de levende traditie van het jodendom zonder hun eigen geloof weg te cijferen noch het joodse geloof als een onaangepaste

voorloper van het eigen geloof te beschouwen. Nostra Aetate somt ook de belangrijkste gemeenschappelijke geloofspunten van christenen en moslims op. De islam put uit één oude bron van geloof en wijsheid, de Koran. Dat deze bron intrinsiek verbonden is met andere bronnen zoals de Torah en het Evangelie kan leiden tot een positieve dialoog.

Barnes besloot dat de drie Abrahamitische religies veel delen. De tegenstelling tussen 'eerbiedigen van de wet' (in het jodendom en de islam) en het 'liefhebben' (in het christendom) is maar schijn. Christenen, joden en moslims zijn nog maar bij het begin van het proces van dialoog maar erkennen nu de mogelijkheid dat God doorheen de stem van "de ander" tot hen zelf spreekt.

DE VROUW EN HET VROUWELIJK PRINCIPE IN BOEDDHISME EN ISLAM

Het Tibetaans Instituut organiseerde in samenwerking met UCSIA, het Centrum voor Intercultureel Management en Internationale Communicatie (CIMIC) en Antwerpen Wereldboekenstad (ABC 2004) een colloquium over de vrouw en het vrouwelijk principe in boeddhisme en islam.

Het colloquium vond plaats op zaterdag 29 mei 2004. Prof. Judith Simmer-Brown (Professor Religious Studies, Naropa University, Boulder, Colorado) en prof. Durre Sameen Ahmed (Professor Psychology and Communication, The National College of Arts, Pakistan) gaven er ieder een uiteenzetting over het vrouwelijk principe in resp. boeddhisme en islam.

SOLIDARITEIT IN EUROPA

Van 23 tot en met 25 september 2004 vond het eerste congres van het "Scribani-netwerk" plaats. Op initiatief van Mark Rotsaert s.J., voorzitter van de Conferentie van Europese Provinciale Oversten van de jezuïeten, zette UCSIA dit netwerk in 2003 in de steigers. Het groepeert 15 sociale centra en onderzoeksinstituten uit 11 Europese landen. Mevr. An Verlinden, momenteel doctorandus aan de Universiteit Gent, bereidde dit congres voor.

De eerste internationale conferentie had als thema "Solidariteit in Europa: zijn migratie en uitbreiding reële uitdagingen?". Ze was opgebouwd uit publieke lezingen, rondetafels en een slotzitting met de partners van het netwerk. Ruim 200 belangstellenden namen aan de bijeenkomsten en werkgroepen deel.

Academici van de Universiteit Antwerpen werkten intensief mee aan de publieke lezingen en de rondetafels. UCSIA kon ook rekenen op de medewerking van de Provincie Antwerpen (Bestendig Afgevaardigde Ludo Helsen) en Stad Antwerpen (Burgemeester Patrick Janssens).

De Scribani-conferenties streven twee doelstellingen na:

- medewerkers van de organisaties in het netwerk samenbrengen met deskundigen en opiniemakers om vanuit een gelovige inspiratie na te denken over rechtvaardigheid en de Europese toekomst;
- als netwerk duidelijke perspectieven en voorstellen formuleren voor het sociale, culturele en economische beleid, zowel internationaal als nationaal.

Kardinaal Godfried Danneels belichtte het unieke karakter van Europa en van de Europese cultuur en samenleving. In die context onderlijnde hij het belang van een Europese islam. Een andere opgemerkte spreker was burgemeester Patrick Janssens van Antwerpen. Hij bracht de idee naar voren van een "Europees burgerschap" dat geen formalisme mag zijn maar een engagement tegenover fundamentele waarden en dat een minimum aan rechten en plichten inhoudt. Zo'n toekenning moet bovendien in rituelen kunnen uitgedrukt worden.

Andere lezingen werden verstrekt door:

- Prof. dr. Philippe van Parijs, UCL: *solidariteit en multilinguale democratie*;
- Prof. dr. Robert Picht, Europacollege: *armoede en sociale cohesie als uitdagingen*;
- Prof. dr. Bea Cantillon, Universiteit Antwerpen: *Europese subsidiariteit vs. Amerikaans federalisme: de noodzaak aan een gemeenschappelijk sociaal beleid*;
- vertegenwoordigers van de Europese Commissie: de heer R. Delarue: *de sociale dimensie van globalisering en het Europese sociaal en economisch model* en de heer F. Lutz: *het Europees sociaal model uitgedaagd door migratie*.

In de rondetafels werden volgende thema's uitgediept:

- ethiek en geloof
- uitbreiding van de EU en ontmoeting tussen Oost en West
- legale en illegale migratie
- burgerschap
- reguliere en irreguliere arbeid
- middenveld
- armoede en sociale uitsluiting
- verdraagzaamheid, xenofobie en nationalisme.

Tijdens een publieke avondlezing stelde Ernst Hirsch Ballin, voormalig Nederlands minister van Justitie en professor Internationaal Recht aan de universiteit van Tilburg, dat in het nieuwe Europa volgens de Europese Grondwet niet zozeer de economische krachten maar wel het welzijn van de hele samenleving centraal staan. Het delen van dezelfde idealen en verantwoordelijkheden zag hij als een test voor de correcte toepassing van zo'n grondwet.

Op weg naar eenwording staat Europa voor een drievoudige uitdaging: het herstel van stevige christelijke gemeenschappen, de strijd tegen elke vorm van uitsluiting, discriminatie en vreemdelingenhaat, en openheid voor noden in eigen midden en wereldwijd. Zo vatte Mark Rotsaert, voorzitter van de Conferentie van Europese Provinciale Oversten van de Jezuiten, de werkzaamheden samen.

DOOR HET ZURE HEEN – ROUWVERWERKING BIJ JONGEREN

Op zaterdag 23 oktober 2004 organiseerde UCSIA i.s.m. de Pastorale Dienst van de Universiteit Antwerpen een studiedag over rouwverwerking bij jongeren onder de titel "Door het zure heen".

De aanleiding hiertoe was de publicatie van een werkmap van het Netwerk voor Pastoraal met Jongeren, een samenwerkingsverband van pastorale verantwoordelijken en proosten van verschillende landelijke jeugdbewegingen en jongerenorganisaties. De werkmap reikt materiaal en werkvormen aan om met jongeren te werken rond rouwverwerking. Verschillende leeftijdscategorieën en verschillende situaties komen aan bod. Een subsidie van het Levenslijn Kinderfonds in de schoot van de Koning Boudewijnstichting maakte de realisatie van de werkmap mogelijk. Uitgeverij Lannoo gaf ze uit onder de titel "Door het zure heen".

Prof. dr. Luc Braeckmans, Academisch onderdirecteur van UCSIA, verwelkomde de bijna 200 deelnemers. De heer Wim Selderslaghs, Nationaal Proost van de Chiro, schetste hoe de werkmap tot stand kwam.

Prof. Manu Keirse gaf een academisch onderbouwde inleiding. Hij is hoofddocent aan de Faculteit der Geneeskunde van de KULeuven en Algemeen Directeur-beheerder van het Heilig Hartziekenhuis te Leuven. Prof. Keirse stelde dat kinderen en jongeren binnen de jeugdbeweging zelf eerder zelden met rouw en verlies geconfronteerd worden. De kans is wel groot dat ze er als kind of jongere mee te maken krijgen, zeker wanneer men ook verliessituaties zoals echtscheidingen of langdurige ziekten mee beschouwt. De jeugdbeweging kan een veilig en warm nest bieden waarin die kinderen en jongeren de kans krijgen om over rouw of verlies te praten. Ze vinden er de rust en veiligheid die ze in hun gehavende thuis missen.

Vreugde en verdriet, liefhebben en treuren zijn nauw verwant. Verlies verwerken is ook voor kinderen echte arbeid die geestelijk en fysiek vermoeit. Jeugdleiders voelen zich hierbij vaak onwennig en "weten niet wat zeggen". Het gaat er echter in de eerste plaats om de ander te laten vertellen over zijn verlies. Jeugdleiders kunnen de kinderen helpen om de vier belangrijkste stappen van rouwverwerking te zetten:

- onder ogen zien dat het verlies reëel is, het verlies niet ontkennen,
- de pijn van het verlies aan de oppervlakte laten komen,
- zich aanpassen aan een wereld zonder de andere,
- opnieuw leren houden van mensen en het leven.

Na dit indrukwekkend betoog verdeelden de deelnemers zich over 8 workshops waarin de inhoud van de werkmap per leeftijdscategorie werd toegelicht.

DIALOGUE TRILOGY II - RENE REMOND

De tweede reeks van de Dialogue Trilogy liep in het academiejaar 2004-2005 en was gewijd aan het christendom in Europa.

De eerste lezing in de reeks was meteen ook de inaugurale lezing van gastprofessor René Rémond en ging over religie en de gesecculariseerde samenleving. Rector F. Van Loon en Prof. G. Dierickx (Universiteit Antwerpen) verwelkomden de gastdocent die een analyse maakte op Europees vlak, want hij stelde vast dat het verband tussen geloof en maatschappij voor alle kerken en religies in Europa hetzelfde soort vragen oproept. Ook op religieus vlak is er een mondialisering vermits in Europa niet langer alleen de invloed van het christendom aan de orde is, maar evengoed van de islam, van Aziatische religies en van Amerikaanse sekten.

Prof. Rémond maakte een duidelijk onderscheid tussen verschillende concepten:

- ontkerkelijking: de teruggang van geloof en religieuze praktijk op persoonlijk vlak;
- laïcisering: een weloverwogen streven om de invloed van religie in de samenleving terug te dringen en geloof te herleiden tot een louter private en individuele aangelegenheid;
- secularisering: een eerder spontaan lossen worden van de band tussen religie en maatschappij.

In het Ancien Régime leefden geloof en maatschappij in nauwe symbiose. De kerk regelde het persoonlijk en collectief gedrag doorheen wetten en codes. De eis van persoonlijke gewetensvrijheid was de eerste stap in de secularisering. Vervolgens werd ook de dominantie van de Kerk op het onderwijs en in de sociale ruimte teruggedrongen. Welke plaats is in de toekomst voor het christendom nog weggelegd? Prof. Rémond merkte op dat deze vraag alleen voor Europa nijpend is, vermits het christendom er in andere continenten op vooruit gaat.

Niet alles wijst in dezelfde richting. Ook in de grote levensvragen zoals over contraceptie, abortus of het homohuwelijk ontzegt men nu een stem aan de religie. Bovendien ontwikkelt zich volgens Rémond een antichristelijke ideologie die kunstmatig de historische rol van het christendom uitgomt, zoals blijkt uit het debat over de verwijzing naar de christelijke wortels van Europa in de Europese grondwet. Het communisme heeft in vele nieuwe toetredingslanden het religieus aanvoelen uitgewist. Maar vanuit een onverwachte hoek verschijnt het "religieuze feit" opnieuw in het openbaar debat en op de politieke agenda: de opkomst van de islam noopt zelfs de Europese politici tot standpunten en beslissingen over religieuze symbolen zoals hoofddoeken. In een land als Frankrijk waar in 1906 de wet over de scheiding tussen Kerk en Staat werd afgekondigd, slooft de regering zich uit om banden met de bisschoppen aan te knopen en een officiële spreekbuis van de islam in het leven te roepen. De toekomstige plaats van religie in Europa blijft dus met vele vraagtekens omringd.

LEZING KVHU

De Katholieke Vlaamse Hogeschooluitbreiding (KVHU) organiseerde op 20 december 2004 in samenwerking met UCSIA vzw aan de Universiteit Antwerpen een lezing met een theologisch vormende inhoud en bestemd voor een breed geïnteresseerd intellectueel publiek. Thema en spreker waren: "De Kerstverhalen in het Evangelie", door Peter Schmidt, Hoogleraar KULeuven.

2005: VERBREDING EN VERDIEPING

EEN NIEUWE HEMEL EN EEN NIEUWE AARDE

Op 13 en 14 januari 2005 ontmoetten de pastorale medewerkers van de Vlaamse hogescholen en universiteiten elkaar voor de tweede editie van het residentiële UCSIA-seminarie van UCSIA.

Drie academisch onderlegde sprekers en een woordkunstenares leverden stof tot een boeiende gedachtewisseling. Roger De Bruyn (Universiteit Antwerpen) begeleidde een werksessie over creatief denken. De Nederlandse theoloog Gerard Groener bracht zijn ervaring in als mentor van vele generaties parochiepastores aan de Utrechtse universiteit. Tine Ruysschaert reciteerde in "Godallemachtig" een verzameling klassieke en hedendaagse teksten over het zoeken naar en vechten met God.

Mark Williams, klinisch psycholoog aan Warneford Hospital (Oxford University) en Anglicaans priester, gaf een uiteenzetting over "mindfulness". Het is een meditatietechniek met wortels in het boeddhisme die, in combinatie met cognitieve therapie en medicatie, succesvol blijkt te zijn om een opeenvolging van depressies te doorbreken. Klinische tests hebben de effectiviteit van de therapie aangetoond. Dr. Williams maakt een strikte scheiding tussen zijn werk als psychiater en zijn opdracht als priester, maar voor de aanwezigen getuigde hij dat mindfulness hem geholpen heeft om diepere betekenissen in Bijbelse teksten te ontdekken.

MINDFULNESS

In samenwerking met Stefan Claes, toen als psychiater verbonden aan de faculteit voor geneeskunde van de Universiteit Antwerpen, verzorgde prof. Mark Williams op 14 januari 2005 eveneens een avondlezing voor een breder geïnteresseerd publiek (200 aanwezigen), voornamelijk psychiaters, psychologen en psychotherapeuten.

Zijn lezing werd voorafgegaan door een uiteenzetting van Edel Maex, psychiater in het Ziekenhuis Netwerk Antwerpen. Edel Maex kent het boeddhisme en heeft "mindfulness" geïntroduceerd in de Vlaamse klinische psychotherapie.

BOEKPRESENTATIE

"HOW TO CONQUER THE BARRIERS TO INTERCULTURAL DIALOGUE"

UCSIA bundelde de academische bijdragen van de internationale zomercursus over "Christianity, Islam and Judaism: How to Conquer the Barriers to Intercultural Dialogue?" (september 2003) in een internationale academische publicatie. Ze werd in 2005 uitgegeven door de internationale uitgeverij P.I.E.-Peter Lang. Ze bevat bijdragen van toonaangevende internationale academici zoals Cathérine

Cornille, John Esposito, Ernst M. H. Hirsch Ballin, François Houtart, Chia Longman, Jonathan Magonet, Emilio Platti, Norman Solomon, Tariq Ramadan, Dirk Roctus, Eugeen Roosens, Abdulkader Tayob en Jacques Waardenburg.

Het boek leverde stof op voor een boeiend debat dat op 27 januari 2005 plaatsvond. Voor een 80-tal aanwezigen modereerde Jean-Pierre Rondas (producer Klara) een debat tussen de theologe Cathérine Cornille (Boston College, USA), de filosoof Ludo Abicht (Universiteit Antwerpen) en de islamoloog Emilio Platti (KULeuven).

MOE VAN HET KIEZEN

UCSIA organiseerde op zaterdag 19 februari 2005 een studiedag aan de Universiteit Antwerpen over de fenomenen autonomie, depressiviteit en vermoeidheid binnen een brede maatschappelijke context met bijzondere aandacht voor gezondheidszorg, onderwijs, bedrijfs- en gezinsleven en geloofsbeleving.

Hierbij werd uitgegaan van de analyse die de Franse socioloog Alain Ehrenberg maakt in het boek “La fatigue d'être soi. Dépression et société”. Hij stelt dat stress, burn-out, chronisch vermoeidheidssyndroom, depressie e.a. voortkomen uit een vermoeidheid om alles zelf te moeten uitzoeken en beslissen. Marc Desmet, jezuïet en arts, hertaalde deze uitdagende diagnose en maakte ze herkenbaar in ons dagelijks leven. Ria Grommen (docente Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen), een psychologe met aandacht voor zingeving, zocht naar perspectieven waarbinnen zelfbeschikking minder stresserend wordt.

Tweehonderd mensen namen actief deel aan deze studiedag via zes workshops, die, naast de voornoemde sprekers, werden begeleid door Francis Loyens, pedagoog, Katholieke Hogeschool Limburg, Ilse Dielen, Voorzitter Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen, Eric Boydens, huisarts en medewerker Centrum Huisartsgeneeskunde Universiteit Antwerpen, Guido Vanheeswijck, filosoof, Universiteit Antwerpen en KULeuven.

Geïnspireerd door het succes van de studiedag, verleenden Marc Desmet en Ria Grommen hun medewerking aan een boek “Moe van het Moeten Kiezen” dat onlangs bij Lannoo uitgeverij verscheen.

WORKSHOP OVER PEACE-BUILDING LEADERSHIP

Op 21 februari 2005 ging in het Elzenveld te Antwerpen de internationale workshop van start die UCSIA organiseerde in samenwerking met Jacques Haers s.J., professor aan het Centrum voor Bevrijdingstheologie, KULeuven. De workshop werd in vorm gegoten door Elias Lopez (Master Opleiding in “Conflict and Sustainable Peace”, KULeuven), Anton Stellamans (Centrum voor Vredesonderzoek en Strategische Studies, KULeuven), An Vranckx (International Peace Information Service), Philip Nauwelaerts (Instituut voor Ontwikkelingsbeleid, Universiteit Antwerpen) en Bart Horemans (Pax Christi Vlaanderen).

De workshop duurde tot 25 februari en onderzocht het leiderschap in conflictsituaties en vredesopbouwwerk. Een 25-tal ervaringsdeskundigen uit binnen- en buitenland, van Kongo en Oeganda, over Kosovo, Tsjetsjenië, Algerije en Turkije tot Colombia en Sri Lanka, namen eraan deel.

Ze zijn actief in het sociale veld, de academische wereld en/of beleidsmiddens. De deelnemers bespraken concrete cases en wisselden eigen ervaringen uit. Dit proces werd academisch begeleid zodat de workshop leidde tot een werkbaar model van gedeeld leiderschap in conflicten die voortspruiten uit etnische oorlogsvoering, arbeidsconflicten of grootstedelijke samenlevingsproblemen. De promotoren bereiden een handboek over dit model voor.

In de workshop werd aandacht besteed aan het potentieel van religie en geloof in de transformatie van conflicten tot vormen van duurzame vrede en het belang van samenwerking tussen het beleidsveld, de academische wereld en het terrein.

UCSIA vertaalde de resultaten van de besloten workshop door een publieke hoorzitting op 25 februari 2005 in het Infopunt Europa van de Provincie Antwerpen. In het panel was het Europese beleidsniveau vertegenwoordigd door Annemie Neyts van het Europese Parlement en Javier Niño Pérez van de "Conflict Prevention and Crisis Management Unit" (DG Externe Relaties van de EU-commissie). Ook prof. Luc Reyckers van KULeuven, op wiens theorieën de workshop werd gebaseerd, nam deel aan het gesprek.

DE VLEUGEL

In samenwerking met de liturgische gemeenschap De Vleugel, organiseerde UCSIA, op 4 maart 2005 een lezing met debat voor ca. 200 aanwezigen. De thema's "Waarover je niet zwijgen kan, daarover moet je spreken" en "Transcendentie met en zonder God" werden uitgediept door Raf Mertens, doctor in de geneeskunde, en Guido Vanheeswijk, doctor in de wijsbegeerte.

THEOLOGISEREN MET JONGEREN

Op 8 maart 2005 vond het tweede van de UCSIA-colloquia over godsdienstonderwijs in het secundair onderwijs plaats onder de titel "theologiseren met jongeren". Een 140-tal leerkrachten godsdienst, verantwoordelijken voor schoolpastoraal, schooldirecties en beleidsverantwoordelijken woonden de studiedag bij.

De centrale vraagstelling luidde: hoe kunnen jongeren in een gesecculariseerde tijd als de onze in hun zoektocht naar zin op een authentieke wijze gevoelig worden gemaakt voor een gelovige dimensie?

Bert Roebben (Universiteit Tilburg, Nederland) schetste problemen en perspectieven van het theologiseren met jongeren op school en in pastoraal vormingswerk. Ronald Sledsens (inspecteur-begeleider godsdienst) presenteerde een videovoorstelling waarin zeven leerkrachten uit het secundair onderwijs getuigden over de manier waarop ze vandaag hun leeropdracht invullen en hoe hun persoonlijk geloofsengagement daarin aan bod komt. De DVD met deze getuigenissen kan bij UCSIA besteld worden.

In een panelgesprek en een discussie met het publiek werden deze getuigenissen verder uitgediept. Aan het panel namen deel: Luc Braeckmans (Universiteit Antwerpen en UCSIA), Marianne Geuens (leerkracht godsdienst), Jacques Michielsens (VSKO, Pedagogisch Bureau), Bert Roebben, Ronald Sledsens en Mgr. Luc Van Looy (bisschop van Gent, verantwoordelijk voor onderwijs).

MARRIAGE AND THE CHURCH: A GREAT DIVORCE?

Op 15 april 2005 verzorgde dr. Jack Dominionian een lezing onder de titel “Marriage and the Church : a Great Divorce?”. Dr. Dominionian heeft ervaring als psychiater en huwelijksconsulent en geldt als een toonaangevende deskundige inzake spiritualiteit en theologie van het huwelijk. Het tweede Vaticaans Concilie bracht een nieuwe visie op het huwelijk als een duurzame gemeenschap van liefde en leven. Tot dan toe bekeek de Kerk het huwelijk alleen als een plaats van voortplanting en opvoeding van kinderen. Desondanks ontwikkelde de Kerk die theologie van het huwelijk niet verder. Ze versmalde haar aandacht naar het gebruik van anticonceptiva. Het huwelijk is formeel een sacrament maar in de praktijk speelt het als plaats voor dagelijkse liturgie maar een tweederangs rol.

UCSIA organiseerde deze lezing samen de International Academy for Marital Spirituality (INTAMS). Dit is een onafhankelijk instituut dat zich toelegt op wetenschappelijk onderzoek naar de waarden, voorwaarden en maatschappelijke omstandigheden van huwelijk en gezin, op basis van een internationale, oecumenische en interdisciplinaire dialoog.

DIALOGUE TRILOGY II – MYROSLAV MARYNOVYCH

Op 21 april 2005 lichtte prof. Myroslav Marynovych van de Katholieke Universiteit van Lviv (Oekraïne) de situatie van de Grieks-katholieke (uniaten) minderheidskerk toe. Tijdens zijn publieke lezing (40 deelnemers) en het daaropvolgende expert seminar werden de toehoorders geconfronteerd met de complexe en historisch diep ingewortelde structuren van de orthodoxe kerkgemeenschap. Oekraïne bevindt zich op een kruispunt tussen atheïsme en religie, christendom en islam, katholicisme, protestantisme en orthodoxie (byzantijns of Russisch). Marynovych verdedigde de idee van een verenigd patriarchaat van Kiev, waarin alle kerken van byzantijnse traditie zich verenigen tot een oecumenisch bruggenhoofd, en dit met actieve medewerking van Rome, Moskou en Constantinopel.

RELIGIEUS RADICALISME: CHRISTENDOM, ISLAM EN JODENDOM TUSSEN CONSTRUCTIEF ACTIVISME EN DESTRUCTIEF FANATISME

Van 14 tot 24 september 2005 vond de tweede editie van de tweejaarlijkse zomercursus plaats. Het deelnemersveld bestond uit 12 internationale academische experts-begeleiders en 30 internationale doctoraatstudenten. Sara Mels, medewerkster aan de onderzoeksgroep OASes/Universiteit Antwerpen, bereidde de zomercursus voor met prof. Christiane Timmerman als promotor.

Het programma bestond enerzijds uit lezingen door internationale academici waarop een lokale professor (overwegend van de Universiteit Antwerpen) een respons gaf en waarover met de deelnemers intens van gedachten werd gewisseld. Anderzijds stelden de postdoctorale studenten zelf hun dissertaties voor, waarna eveneens een bespreking met alle studenten en gastprofessoren volgde.

Zowel de positieve als de negatieve effecten van religieus radicalisme konden onderzocht worden vanuit een brede waaier aan invalshoeken en wetenschappelijke disciplines. Het constructief radicalisme bleek echter minder aan bod te komen in de dissertaties. De grote verscheidenheid aan wetenschappelijke disciplines en geografische herkomst van de deelnemers, zorgde wel voor een zeer

genueanceerde en gevarieerde afbakening van het fenomeen en leidde tot een reflectie over gehanteerde onderzoeksmethodes. Het programma was opgebouwd uit drie delen die telkens begeleid werden door een academisch expert uit Vlaanderen:

- een algemeen inleidend theologisch hermeneutisch gedeelte (prof. Walter Van Herck, Universiteit Antwerpen),
- een psychologische analyse van het fenomeen op individueel niveau (prof. Dirk Hutsebaut KULeuven),
- een maatschappelijke analyse van het collectieve aspect van het fenomeen (prof. Christiane Timmerman en prof. Walter Nonneman van Universiteit Antwerpen/UCSIA).

UCSIA bereidt i.s.m. deze vier projectbegeleiders een internationale publicatie voor die de bijdragen van sprekers en studenten bundelt.

In de marge van de zomercursus organiseerde UCSIA drie evenementen, die telkens werden bijgewoond door ruim 100 deelnemers:

- een openingslezing met prof. Scott Appleby (professor geschiedenis aan de Universiteit van Notre Dame en directeur van het Joan B. Kroc Instituut voor Internationale Vredesstudies) en prof. Christopher Rowland (professor Bijbelexegese aan Queen's College van de Universiteit van Oxford).
- een lezing over religie en emotie, georganiseerd samen met de Onderzoeksgroep "Filosofie van de religie" van de Universiteit Antwerpen, door prof. Fraser Watts (professor theologie en natuurwetenschappen aan de Universiteit van Cambridge)
- een paneldebat over godsdienst en terreur, gemoderd door VRT-journalist Guy Poppe en met o.a. dr. Anne Speckhard (Georgetown Medical School) en dr. Ahmad Moussalli (Amerikaanse Universiteit Beirut).

DIALOGUE TRILOGY III - KARL-JOSEF KUSCHEL

Op 13 oktober 2005 gaf prof. Karl-Josef Kuschel (Katholieke Theologische Faculteit van de Universiteit van Tübingen en Stiftung Weltethos) de eerste lezing in de nieuwe jaargang van de Dialogue Trilogy. Deze derde reeks lezingen is gewijd aan het thema "The Catholic Church in Dialogue with Islam and Judaism".

Hij gaf een goed onthaald betoog over zijn nieuwe theologische benadering van de interreligieuze dialoog tussen de drie Abrahamische godsdiensten. In het daaropvolgende expert seminar belichtte hij de openingen die het Tweede Vaticaans Concilie voor deze toenadering maakt. Prof. Kuschel wijdde zijn volledige academische loopbaan aan het ontwikkelen van een theologische fundering voor de interreligieuze dialoog vanuit een katholiek perspectief en een diep geloof in de mens.

TRIALOOG

UCSIA verleende zijn medewerking aan de lancering, op 27 oktober 2005, van het boek "Trialoog". Uitgever Lannoo vroeg aan Jan de Volder van de Sint-Egidiusgemeenschap te Antwerpen om de gesprekken neer te schrijven die hij voerde met een priester, een imam en een rabbi. Dit leidde tot een boek met de titel "*Trialoog, Gesprekken tussen priester Hendrik Hoet, rabbijn Abaron Malinsky en imam Jamal Maftoub?*".

Omdat de inhoud van dit boek sterk beantwoordt aan de missie en de projecten van UCSIA, verleende UCSIA steun aan het redactiewerk en aan de voorstelling van het boek. De voorstelling van het boek op het Stadhuis te Antwerpen kreeg zeer veel media-aandacht en publieksaandacht (160 aanwezigen).

DE PAROCHIE: EEN GRENSGEVAL!

UCSIA organiseerde op 3 en 4 november 2005 een residentieel seminarie voor kerkverantwoordelijken over de organisatie van de pastorale zielzorg. Hiervoor werd een beroep gedaan op de Pastorale Dienst van de Universiteit Antwerpen en werd nauw samengewerkt met de Vlaamse bisdommen. Op vrijdagavond 4 november vond een publieke avondlezing plaats met de Oostenrijkse theoloog Zulehner, decaan van de Katholiek-Theologische Faculteit van de Universiteit Wenen en auteur van een groot aantal boeken over kerkopbouw.

De Kerk organiseert de pastorale zielzorg nog overwegend vanuit territoriale structuren, ook in Vlaanderen en Brussel (parochies binnen een bisdom). De sterke terugloop van het kerkbezoek en de daling van het aantal pastores zetten dit territoriaal georganiseerd netwerk van zielzorg van binnenuit onder druk, zeker in de grootstedelijke gebieden. Aan de basis ontstaan er spontaan andere organisatievormen. Deze problematiek doet zich niet alleen in Vlaanderen voor. Er zijn parallellen met andere Europese landen w.o. Nederland, Frankrijk, Duitsland en Oostenrijk.

Het seminarie onderzocht met een aantal betrokkenen uit elk bisdom deze evolutie, geruggensteund door academische reflecties. De grenzen maar ook de mogelijkheden van de territoriale pastoraal werden in kaart gebracht, zoals ook de gevolgen op het vlak van de opleiding van kerkopbouwwerkers en enkele belangrijke indirecte implicaties op het vlak van wetgeving en kerkrecht (organisatie van kerkfabrieken, wijding van ambten, enz.)

Aan het dagseminarie namen 60 kerkopbouwwerkers uit alle Vlaamse bisdommen en Brussel deel. Zij waardeerden het initiatief ten zeerste omdat het de eerste keer was dat zij gemeenschappelijk vergaderden en overlegden over een problematiek die in elk bisdom leeft maar ook zeer verscheiden is. De avondlezing werd bijgewoond door 120 geïnteresseerden uit heel Vlaanderen.

INTERNATIONALE WORKSHOP "AFRICAN PRESENCE IN EUROPE"

Van 14 tot 18 november 2005 programmeerde UCSIA een vijfdaagse internationale academische workshop. Hier namen 18 buitenlandse doctoraatstudenten en vijf gastsprekers aan deel. De werkgroep werd gepromoot door prof. Kathleen Gyssels van de Universiteit Antwerpen en prof. Bénédicte Ledent (ULG), die samen de werkgroep "Postcolonial Literatures" vormen.

De postdoctorale studenten kwamen overwegend uit de literaire wetenschappen maar de invloed van hun zeer uiteenlopende geografische origine (Nigeria, Benin, Kameroen, Algerije, Tunesië, Europa en de USA) en hun brede invalshoek (literatuur als vehikel voor reflectie over diaspora, identiteit, interculturaliteit, ...) leidden tot zeer geschakeerde maatschappelijke en sociaal-politieke beschouwingen.

Een aantal gastprekers zijn tegelijk academicus en auteur: Caryl Phillips (Verenigde Staten en Caraïben), Chika Unigwe (België en Nigeria) en Jean-Louis Dalembert (Haïti en Frankrijk). Ook andere academici droegen bij tot de uitwisseling: antropoloog Jean Muteba Rahier (USA en België) en historicus James Walvin (Verenigd Koninkrijk). Het programma bestond afwisselend uit lezingen en presentatie van dissertaties van de studenten.

Het academische programma werd aangevuld met culturele en sociale evenementen. UCSIA bood een academisch platform waarop de lokale Afrikaanse gemeenschap haar visie en zorgen tot uitdrukking kon brengen. Dit was het geval met de lezing over Afrikaanse beeldvorming in de filmgeschiedenis (60 deelnemers), het debat met vertegenwoordigers van Afrikaanse koepelorganisaties (100 deelnemers) en de literatuuravond (100 deelnemers).

DE LEERKRACHT ALS LEVENSBESCHOUWELIJKE PEDAGOOG

Van 24 tot 26 november 2005 vond de derde editie plaats van de colloquia over het schoolvak godsdienst in het katholiek secundair onderwijs.

Nadat de eerdere colloquia het schoolvak als dusdanig en de leerling onder de loupe namen, werd nu “de leerkracht als levensbeschouwelijke pedagoog” in beeld gebracht. Zes academici uit verschillende disciplines onderzochten de “volmacht- en bekwaamheidscompetenties” van de leerkracht. Het waren: Maurice van Stiphout (juridisch), Ulrich Libbrecht (religieus-filosofisch), Hans Van Crombrugge (pedagogisch), Annemie Dillen (pastoraal), Jacques Haers (theologisch) en Peter Knapen (benadering aan de hand van becommentarieerde filmfragmenten).

De plenaire gedachtewisseling met gemiddeld 120 aanwezigen per dag werd gestimuleerd d.m.v. een panel van betrokken getuigen (ouder, leerling, inspecteur, schooldirecteur, leerkracht en opleidingsverantwoordelijke).

COLLOQUIUM “GEDOEMD TOT DEMOCRATIE?”

Naar aanleiding van de 200ste verjaardag van de geboorte van de Franse historicus, socioloog en filosoof Alexis de Tocqueville, organiseerde UCSIA op 8 en 9 december 2005, in samenwerking met de politieke filosofen prof. Peter De Graeve (Universiteit Antwerpen) en prof. Tim Heysse (KU Brussel) een tweedaags colloquium. Het colloquium toonde aan dat het gedachtegoed van deze toonaangevende “theoreticus van de democratie” nog steeds actueel is. Zeven internationale academische deskundigen uit Frankrijk en de USA, met als topexpert prof. Larry Siedentop, belichtten diverse thema’s uit het oeuvre van de Tocqueville en gaven er een hedendaagse interpretatie aan. Evenveel Belgische experts reageerden op de uiteenzetting in co-referaten. Het publiek bestond uit een vijftigtal deelnemers, overwegend studenten en professoren politieke filosofie.

Een panel met academici (prof. Maurice Weyembergh, VUB en Paul Cliteur, Universiteit Leiden) en deelnemers uit religie (Monseigneur Paul Van den Berghe) en politiek (Herman Van Rompuy) tastte tijdens een druk bijgewoonde publieksessie de verhouding tussen religie en politiek af (meer dan 200 deelnemers).

OPENING JUBELJAAR SOCIETEIT VAN JEZUS

Ter gelegenheid van het Jubeljaar 2006 van de Sociëteit van Jezus, organiseerde UCSIA op 10 december 2005 een evenement in de Carolus Borromeuskerk te Antwerpen. E.P. Mark Rotsaert s.J., Voorzitter van de Conferentie van Europese Jezuiten Provinciaals, verwelkomde de meer dan 400 aanwezigen. Hij belichtte de historische betekenis van het Jubeljaar maar ging vooral in op de actuele rol van de Jezüetengemeenschap. Prof. Herman Van Goethem (Universiteit Antwerpen) gaf een lezing over de aanwezigheid van de Jezüeten in Antwerpen. Prof. Chris Timmerman stelde een reeks voor van vier dubbellezingen over Markante Jezüeten uit de Lage Landen. Deze lezingen vinden in 2006 plaats en behandelen leven en werk van Ferdinand Verbiest s.J., Petrus Canisius s.J., Leonard Lessius s.J. en Robert Regout s.J..

Het Schola Cantorum Cantate Domino uit Aalst gaf vervolgens een zeer gesmaakte opvoering van de ‘Vespersdienst voor de Heilige Ignatius van Loyola’ van Domenico Zipoli.

LEERSTOEL

UNIVERSITEIT ANTWERPEN

UCSIA financiert bij Universiteit Antwerpen een leerstoel die beantwoordt aan de doelstellingen van UCSIA en tevens de academische vrijheid respecteert.

De leerstoel wordt aangeboden aan buitenlandse wetenschappers met internationale faam die werkzaam zijn op thema's die het levensbeschouwelijk discours verdiepen en de maatschappelijke betrokkenheid versterken. De Universiteit Antwerpen selecteert de kandidaten en stelt ze aan. Indirect draagt UCSIA hierdoor bij aan het onderwijs en het onderzoek in Universiteit Antwerpen. De gastdocenten doceren immers zowel in de bachelor- als de masterrichtingen keuzevakken en ze kunnen deelnemen aan het wetenschappelijk onderzoeksgebeuren.

ACADEMIEJAAR 2003-2004: SADIK AL-AZM

In het academiejaar 2003-2004 werd de leerstoel bekleed door de Syrische prof. dr. Sadik Al-Azm (1934, °Damascus). Hij is doctor in de filosofie (Yale) en professor emeritus in de Moderne Europese filosofie aan de Universiteit van Damascus. Hij was gastdocent aan diverse Arabische, Europese en Amerikaanse universiteiten (vb. in Beiroet, Kiel, Harvard, Princeton) en geldt als een autoriteit op het gebied van (islamitisch) fundamentalisme en de verhouding tussen het Westen en de Arabische wereld. Tijdens zijn verblijf in Antwerpen werden hem de prestigieuze Leopold Lucasprijs (Tübingen) en de Erasmusprijs (Nederland) toegekend.

Prof. Al-Azm wordt beschouwd als één der krachtigste zelfkritische stemmen in de Arabische wereld. Hij schuwt de controversen niet. Na de zesdaagse oorlog (1967) schreef hij een opmerkelijk boek waarin hij de toenmalige Arabische leiders hekelde. Kort daarop publiceerde Al-Azm een kritisch werk waarin hij het obscurantisme van het islamitisch traditionalisme aan de kaak stelde. Hij werd beschuldigd van opruiing, maar vrijgesproken. Die vrijspraak heeft hij wellicht mede te danken gehad aan zijn notabele afkomst (Al-Azm stamt uit een oud en eerbiedwaardig Syrisch geslacht). Zo kreeg hij stilaan een positie van vrijgevochten criticus - wat hem toeliet om het als enige Arabische intellectueel in het publiek op te nemen voor Salman Rushdie.

Prof. Al-Azm doceerde een inleidende cursus "Islam in the 20th Century" en een cursus voor gevorderden "Issues in Contemporary Arab Social and Political Thought". VRT-journalist Mark Ooms bewerkte de cursus voor gevorderden tot een boekje dat door Tertio in de loop van 2006 wordt uitgegeven.

Op 28 april 2004 verzorgde hij een inaugurale rede "Two Years after 9/11: Some Stocktaking". Mede naar aanleiding van de Leopold-Lucasprijs die door de Universiteit van Tübingen werd

verleend, gaf de befaamde Duitse islamoloog prof. dr. Josef Van Ess een inleiding bij deze rede die nader inging op secularisme en interreligieuze dialoog in het Nabije Oosten.

Tijdens zijn verblijf in Antwerpen gaf prof. Al-Azm ook een tiental gastcolleges aan Universiteit Antwerpen, VUB, KULeuven en RUG. Hij werd regelmatig uitgenodigd als gastspreker en werd door de media uitgebreid geïnterviewd (Tertio, Knack, Klara, ...).

ACADEMIEJAAR 2004-2005: RENÉ RÉMOND

In het 2e semester van het academiejaar 2004-2005 bekleedde prof. Rémond de UCSIA-leerstoel bij de Universiteit Antwerpen. Prof. René Rémond (° 1918) is een toonaangevende Franse historicus die geldt als een autoriteit inzake moderne religieuze en politieke geschiedenis. Hij is auteur van o.a. "Religion et société en Europe aux XIXième et XXième siècles. Essai sur la sécularisation" (Le Seuil, 1998), "Le Christianisme en accusation" (Desclée de Brouwer, 2000), "De mur de Berlin aux tours de New York: douze années pour changer de siècle" (i.s.m. François Azouvi, Bayard, 2002) en "La république souveraine" (Fayard, 2002).

Hij was Hoofd van de Universiteit van Nanterre, Voorzitter van het "Centre catholique des intellectuels français", lid van de Académie Française, lid van de Hoge Raad voor Magistratuur en gedreven commentator van de politieke actualiteit in de Franse media.

René Rémond doceerde van februari tot mei 2005 twee cursussen voor bachelors resp. masters over religie en maatschappij. Hij omschreef de inhoud van zijn cursus als volgt: « *Mes enseignements aux deux niveaux, candidature et licence, traiteront du même sujet défini par l'intitulé : Religion et société en Europe aux XIXè et XXè siècles. Ils porteront essentiellement sur les relations entre ces deux termes. On s'attachera largement à définir le premier : qu'est-ce que la religion? S'agit-il d'un phénomène spécifique ? Peut-on l'étudier objectivement? Comment en apprécier l'importance ? On s'intéressera à la société civile autant qu'à la société politique. C'est dire que l'objet d'étude sera beaucoup plus large que l'histoire traditionnelle des rapports de pouvoir entre les Églises et les États.* »

Free-lance journalist Wouter Meeus bewerkte de cursus tot een boekje dat door Tertio in de loop van 2006 wordt uitgegeven.

OPLEIDING

LEVENSBESCHOUWING, OVERHEID EN SAMENLEVING – OPLEIDING

UCSIA biedt met ingang van het academiejaar 2004-2005 i.s.m. het International Institute Canon Triest een tweejaarlijkse opleiding van academisch niveau aan die het theoretisch kader van de pluralistische, multi-religieuze en multi-culturele samenleving in kaart brengt. Een brede waaier aan docenten, waaronder heel wat professoren aan Vlaamse en buitenlandse universiteiten, geven de cursussen.

Hogergeschoolden (niveau masters) die in hun beroepsbezigdheden geconfronteerd worden met aspecten van de multireligieuze en multiculturele samenleving vormen de doelgroep van de opleiding: ambtenaren, bestuursleden van onderwijsinstellingen, politie, interculturele bemiddelaars, vakbondskaders, magistraten, ... Een vijftientig “professionelen” schreef zich in voor de opleiding.

De opleiding geeft kennis van en inzicht in de manier waarop overheid en beleidsactoren de vraagstukken van de multiculturele en multireligieuze samenleving beantwoorden door regelgeving en maatschappelijk beleid, en dit voor een brede waaier aan terreinen zoals onderwijs, gezondheidszorg, arbeidsmarkt, enz.

Ze biedt een transparant en actueel overzicht van het bestaande juridisch en institutioneel kader waarbinnen de oplossingen moeten worden gezocht voor de vragen die de multiculturele samenleving oproept. Tevens wordt dieper ingegaan op een aantal interreligieuze spanningsvelden waarbij specialisten van verschillende religies nagaan of de bestaande regelgeving een afdoende antwoord biedt voor de gestelde vragen.

De opleiding is gespreid over vier semesters, elk semester verkent een aparte dimensie van de problematiek:

- het maatschappelijk-historisch kader
- het juridisch-institutioneel kader
- de spanningsvelden in verschillende sectoren zoals onderwijs, welzijnszorg, arbeidsmarkt, ...
- interculturele en interreligieuze bemiddeling.

De opleiding wordt afwisselend georganiseerd aan de Universiteit Antwerpen (Stadscampus) en het International Institute Canon Triest te Gent.

Het eerste academiejaar 2004-2005 ging van start aan de Universiteit Antwerpen op 7 oktober 2004 met een academische openingszitting. De ongeveer honderd aanwezigen werden toegesproken door:

- Dr. Piet Raes, docent filosofie: "De erflater zal ook een erfgenaam zijn. Over de rol van levensbeschouwing in samenlevingsopbouw";
- Dr. Bob Cools, oud-burgemeester van Antwerpen en Voorzitter van de sociale huisvestingsmaatschappij "Onze Woning": "Bedenkingen bij de beheersing van de verscheidenheid".

Het academiejaar 2005-2006 werd geopend met als gastsprekers Jan De Groof, Regeringscommissaris Universiteit Antwerpen en UHasselt, en senator Wouter Beke. De openingszitting werd bijgewoond door 150 personen.

BIJLAGE 1. LEDEN VAN HET SCRIBANI-NETWERK

- Angelus Silesius House, Wroclaw, Polen
<http://www.silesius.org.pl>
- Catholic European Study and Information Centre, Brussels, België
www.ocipe.org
- Centre for Bio-Ethics, Institute of Philosophy and Theology of the Society of Jesus, Zagreb, Croatië
www.bioetika.ftidi.hr
- Center Of Spirituality East-West of Michal Lacko, Košice, Slovakije
www.vychod-zapad.com
- European Centre of Communication and Culture, Pontifical Faculty of Theology "Bobolanum", Warsaw, Polen
www.eccc.pl
- Faculty of Social Sciences, Pontifical Gregorian University, Rome, Italië
www.unigre.it/pug/facolta/scienze-sociali/framesociali.htm
- Institute for the Study of Religions and Cultures, Pontifical Gregorian University, Rome, Italië
<http://www.unigre.it/pug/isrc/Isrc.htm>
- Heythrop Institute for Religion, Ethics and Public Life, University of London, UK
www.heythrop.ac.uk
- Institute for Social and Development Studies, Munich School of Philosophy, Munich, Duitsland
www.hfph.mwn.de/igp
- Institute of European Studies, University of Deusto, Bilbao, Spanje
www.iee.deusto.es
- Jesuit Centre for Faith and Justice, Dublin, Ierland
www.cfj.ie
- Jesuit Refugee Service Europe, Brussels, België
www.jrseurope.org
- Newman Institute for Catholic Studies, Uppsala, Zweden
www.newman.se
- "Pedro Arrupe" Institute for Political Formation, Palermo, Italië
www.gesuiti.it/csarrupe/english/en_home.html
- University Centre St-Ignatius Antwerp, België
www.ucsia.org
- University Institute of Migration Studies, Comillas Pontifical University, Madrid, Spanje
www.upco.es/iem
- Calvez Jean-Yves, individueel lid

BIJLAGE 2. GASTDOCENTEN OP UCSIA-EVENEMENTEN 2003 - 2005

ZOMERCURSUS 2003

Prof. dr. L. Abicht	Universiteit Antwerpen
Prof. dr. C. Adang	Tel Aviv University Department of Arabic Language and literature
Prof. dr. M. Arkoun	Sorbonne (Paris III)
De heer J. Blomme	Gemeentelijk Havenbedrijf Antwerpen
Prof. dr. M. Bouguerra	Université Internationale Francophone Senghor d' Alexandrie
Prof. dr. N. Chazan	Hebrew Jerusalem University
Mevr. Z. Kamal	"Directoraat voor Gender Planning en Ontwikkeling" van de Palestijnse Nationale Autoriteit
Prof. dr. C. Cornille	Boston College
Mgr. G. Danneels	Aartsbisschop van Mechelen-Brussel
Prof. dr. K. Dobbelaere	KULeuven
Prof. dr. J. Esposito	Georgetown University Center for Muslim-Christian understanding
Prof. dr. M.-C. Foblets	KULeuven
Prof. dr. E.M.H. Hirsch Ballin	Tilburg University Department of European and international public law
Prof. dr. F. Houtart	Centre Tricontinental
Drs. M. Kanmaz	Universiteit Gent
Prof. dr. J. Kerkhofs	KULeuven
Prof. dr. B. Khader	UCL
Prof. dr. B. Ledent	Universiteit Luik

Prof. dr. I. Linden	University of London School of Oriental and African Studies
Prof. dr. A. Margalit	Hebrew University of Jerusalem Institute of Languages
Prof. dr. J. P. Monferrer Sala	University of Córdoba Faculty of Arts
Prof. dr. R. Peters	Universiteit van Amsterdam Leerstoelgroep Arabisch, Faculty of Humanities
Prof. dr. Phillips	University of Columbia te New York
Prof. dr. E. Platti	KULeuven
Prof. dr. T. Ramadan	Universiteit van Freiburg-Zwitserland
Prof. dr. D. Rochtus	Universiteit Antwerpen
Prof. dr. E. Roosens	KUL, UCL
Prof. dr. N. Solomon	The Oriental Institute University of Oxford
Dr. S. Susskind	
Prof. dr. A. Tayob	Katholieke Universiteit Nijmegen Institute for the Study of Islam in the Modern World
Prof. dr. H. Teule	University of Nijmegen Institute of Eastern Christian Studies
Prof. dr. Van Herck	Universiteit Antwerpen Dep of Religious studies
Prof. dr. C. Van Nispen	
Prof. dr. C. Vander Stichele	Universiteit van Amsterdam, Instituut voor Religiestudies, Faculteit der Geesteswetenschappen
Prof. dr. W. Vanheule	Universiteit Antwerpen
Dr. A. Van Overbeek	Universiteit Antwerpen
Prof. dr. J. Waardenburg	Université de Lausanne Faculté de théologie

---

ZOMERCURSUS 2005

Em. prof. dr. Ludo Abicht	University of Antwerp
Prof. dr. Scott R. Appleby	Professor of History, Notre Dame University, USA.
Rabbi Dr. Naftali Brawer	Research fellow and lecturer, London school of Jewish Studies
Prof. dr. Mario Ferrero	Professor of Political Economy, University of Eastern Piedmont, Italia
Prof. dr. Menachem Friedman	Professor of History and Sociology of Religion, Bar-Ilan University, Israel
Prof. dr. Shahin Gerami	Professor of Sociology, Southwest Missouri State University, US
Prof. dr. Dirk Hutsebaut	Professor of Psychology, Catholic University of Leuven, Belgium
Prof. dr. Michiel Leezenberg	Professor of Philosophy of Sciences, University of Amsterdam, Netherlands
Dr. Chia Longman	Postdoctoral Researcher and Lecturer in Comparative Sciences of Culture, University Ghent, Belgium
Prof. dr. Ahmad Moussalli	Department of Political Studies and Public Administration, American University of Beirut
Prof. dr. Cas Mudde	Department of Political Science, University of Antwerp
Prof. dr. Walter Nonneman	University of Antwerp
Prof. dr. Jerrold Post	Prof. of Psychiatry, Political Psychology and International Affairs, George Washington University, USA
Prof. dr. Christopher Rowland	Dean Ireland Professor of the Exegesis of Holy Scripture, Queen's College, University of Oxford, UK
Prof. dr. Anne Catherine Speckhard	Georgetown University Medical School, Washington, US and Vesalius College, VUBrussel
Prof. dr. Willfried Spohn	Professor Development Sociology, Free University of Berlin
Prof. dr. Heinz Streib	Professor of Practical Theology, Religious Education and Ecumenical Theology, Bielefeld University, Germany
Prof. dr. Walter Van Herck	University of Antwerp
Prof. dr. Fraser Watts	Starbridge Lecturer in Theology and Natural Science, University of Cambridge, UK
Prof. dr. Walter Weyns	University of Antwerp

Prof. dr. Clyde Wilcox	Department of Government of Georgetown University, United States
Prof. dr. Sami Zemni	Dr. of Political Sciences at the University Ghent, Belgium

---

DIALOGUE TRILOGY 2003-2004

Michael Barnes s.J.	Centre for Christianity and Interreligious Dialogue, Heythrop College, London.
Prof. dr. Yvonne Haddad	Centre for Muslim-Christian relations, Georgetown University Washington DC
Rabbi Jonathan Magonet	Leo Baeck Centre for Jewish Education, London.

DIALOGUE TRILOGY 2004-2005

Prof. dr. Myroslav Marynovych	Catholic Ukrainian University
Em. prof. dr. René Rémond	Université de Nanterre, Paris, Frankrijk

---

DIALOGUE TRILOGY 2005-2006

Prof. dr. Karl-Josef Kuschel	Universiteit van Tübingen, Duitsland
Prof. dr. Harold Kasimow	George Drake Professor of Religious Studies, Grinnell College, Iowa
E.P. Thomas Michel s.J.	Curia Generalis van de Sociëteit van Jezus, Rome

---

SRCIBANI NETWERKING EN CONFERENTIE 2004

Prof. dr. Christiane Timmerman	Universiteit Antwerpen
Thomas Jansen	Secretaris-Generaal Economisch en Sociaal Comité EU

Prof. dr. E.M.H. Hirsch-Ballin	Universiteit van Tilburg
Kardinaal Godfried Danneels	Aartsbisschop Mechelen-Brussel
Patrick Janssens	Burgemeester Stad Antwerpen
Prof. dr. Philippe Van Parijs	UCL, Hoover Chair of Economic and Social Ethics
Prof. dr. Robert Picht	Europa College
Prof. dr. Bea Cantillon	Universiteit Antwerpen, Directeur Centrum Sociaal Beleid
Rudi Delarue	Europese Commissie, DG Werkgelegenheid
Fabian Lutz	Europese Commissie, DG Justitie
Mark Rotsaert s.J.	Voorzitter Conferentie van Europese SJ-Provinciaals
Ludo Helsen	Bestendig Afgevaardigde
Prof. dr. Guido Dierckx s.J.	Universiteit Antwerpen
James Hanvey s.J.	Heythrop College, London, UK
Tony Carroll s.J.	Heythrop College, London, UK
Francesco De Luccia s.J.	JRS Italy
Rota Vavilova	St. Hilda's College, University of Oxford
Prof. dr. Eric Faucompret	Universiteit Antwerpen
Prof. dr. Tuna Tasan-Kok	Universiteit Utrecht
Prof. dr. Katlijn Malfliet	KULeuven
Prof. dr. Kemal Kirisci	Bogazici Universiteit Istanbul
Cécile Barbier	Europees Sociaal Observatorium
Simon Marincak	Center of Spirituality East-West of Michel Lacko, Slovakije
Rosa Aparicio Gomez	Pontifical University of Comillas, Madrid, Spanje
Julie Kaizen	Universiteit Antwerpen
Patrick Taran	International Labor Organisation, Genève
Johan Wets	HIVA, KULeuven
Sonia Gsir	Université de Liège
Prof. dr. Dirk Vanheule	Universiteit Antwerpen
Concepcion Maiztegui-Onate	Deusto University, Bilbao, Spanje

Prof. dr. Beatriz Pérez de las Heras	Deusto University, Bilbao, Spanje
Riccardo Cinquegrani	Pontifica Università Gregoriana, Rome, Italië
Margaret Burns	Jesuit Centre for Faith and Justice, Dublin, Ierland
Prof. dr. Walter Nonneman	Universiteit Antwerpen
Ronald Janssen	Europees Vakverbond, Brussel
Liesbet Okkerse	Universiteit Antwerpen
Prof. dr. Jef Verschueren	Universiteit Antwerpen
Ina Merdjanova	Veliko Turnovo University
Patrick Riordan s.J.	Heythrop College, London, UK
Prof. dr. Dirk Jacobs	Universiteit Antwerpen
Jan Stuyt s.J.	JRS Europe, Brussels
Prof. dr. Jan Vranken	Universiteit Antwerpen
Francine Mestrum	ATTAC-Vlaanderen
Prof. dr. Katherine Duffy	De Montfort University, Leicester, UK
Lieve De Lathouwer	Universiteit Antwerpen, Centrum voor Sociaal Beleid
Peter Mc Verry s.J.	Jesuit Centre for Faith and Justice, Dublin, Ierland
Prof. dr. Fernand Tanghe	Universiteit Antwerpen
Prof. dr. Ingrid Leo	Newman Institute for Catholic Studies, Uppsala, Zweden
Prof. dr. Michael Breen	University of Limerick, Ierland
Giuseppe Burgio	IFP Pedro Arrupe, Palermo, Italië
Brian Lennon s.J.	Jesuit Centre for Faith and Justice, Dublin, Ierland

---

WORKSHOP PEACE-BUILDING LEADERSHIP

Prof. dr. Jacques Haers	Centrum voor Bevrijdingstheologie, KULeuven
Elias Lopez	Conflict and Sustainable Peace, KULeuven
Prof. dr. Philippe Nauwelaerts	Instituut voor Ontwikkelingsbeleid, Universiteit Antwerpen
Prof. dr. An Vranckx	Universiteit Antwerpen

WORKSHOP AFRICAN PRESENCE IN EUROPE

Prof. dr. Kathleen Gyssels	Universiteit Antwerpen
Prof. dr. James Walvin	University of York, UK
Prof. dr. Bénédicte Ledent	Universiteit van Luik
Prof. dr. Jean-Muteba Rahier	Florida International University, USA
Prof. dr. George Elliott Clarke	Docent Engels, Universiteit van Toronto, Canada
Dr. Chika Unigwe	Auteur
Louis-Philippe Dalembert	Auteur
Prof. dr. Caryl Phillips	Columbia University, New York, USA
Billy Kalonji	Afrikaans Platofrm
Moïse Essoh	Secretaris MOJA vereniging
Hélène Madinda	Secretaris Raad van Afrikaanse Gemeenschappen
Suzanne Monkassa	Voorzitter Raad van Afrikaanse Gemeenschappen
Guido Convents	

WORKSHOP DEMOCRACY AND RELIGION – DE TOCQUEVILLE

Prof. dr. em. Larry Siedentop	Keble College, University of Oxford, UK
Prof. dr. Ringo Ossewaarde	Docent sociologie, Universiteit van Twente
Prof. dr. Agnès Antoine	Docente Politieke Wetenschappen, Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales
Prof. dr. Paul Cliteur	Universiteit Leiden
Prof. dr. Serge Audier	Docent Politieke Filosofie, Sorbonne Universiteit, Parijs
Prof. dr. Jean-Louis Benoît	Doctor in de letteren
Prof. dr. Jennifer Pitts	Princeton University, USA
Prof. dr. Cheryl Welch	Simmons College, USA
Prof. dr. Tim Heysse	Katholieke Universiteit Brussel
Prof. dr. Peter Degraeve	Universiteit Antwerpen

Prof. dr. Fernand Tanghe	Universiteit Antwerpen
Prof. dr. Wilfried Swenden	Universiteit van Edinburgh
Prof. dr. Toon Braeckman	KULeuven
Pierre Gibert SJ	Theologische Faculteit, Lyon
Dr. Annelien De Dijn	KULeuven
Herman Van Rompuy	Volksvertegenwoordiger
Mgr. Paul Van den Berghe	Bisschop van Antwerpen
Prof. dr. Maurice Weyembergh	Vrije Universiteit Brussel, ULB

SCHOOLVAK GODSDIENST 2003

Prof. dr. Lieven Boeve	KULeuven
Drs. Joke Maex	KULeuven
Prof. dr. Didier Pollefeyt	KULeuven
Mgr. Paul Van den Berghe	Bisschop van Antwerpen

THEOLOGISEREN MET JONGEREN 2005

Prof. dr. Luc Braeckmans	Universiteit Antwerpen
Marianne Geuens	
Jacques Michielsens	VSKO, Brussel
Prof. dr. Bert Roebben	Universiteit van Tilburg
Ronald Sledsens	Inspecteur Godsdienstonderwijs
Mgr. Luc Van Looy	Bisschop van Gent

DE LEERKRACHT ALS LEVENSBESCHOUWELIJK PEDAGOOG 2005

Dr. Maurice Van Stiphout	Interdiocesane Dienst Katholiek Godsdienstonderwijs vzw
Prof. dr. em. Ulrich Libbrecht	KULeuven
Dr. Annemie Dillen	KULeuven
Prof. dr. Jacques Haers	KULeuven
Dr. Joke Maex	KULeuven
Peter Knapen	KULeuven
Prof. dr. Hans van Crombrugge	Universiteit Gent

SEMINARIE JONGERENSPIRITUALITEIT 2004

Paul d'Aubioul	UAMS-Management School
Prof. Bert Roebben	Universiteit van Tilburg
Mevr. Claire vanden Abbeele	Kunstenares

PASTORAAL SEMINARIE 2005

Em. prof. dr. Roger De Bruyn	Universiteit Antwerpen
Prof. dr. G. Groener	Universiteit Utrecht
Tine Ruysschaert	Woordkunstenares
Prof. dr. Mark Williams	Oxford, UK

ROUWVERWERKING BIJ JONGEREN

Prof. dr. Manu Keirse	KULeuven, Faculteit Geneeskunde
Wim Selderslaghs	Nationaal Proost Chiro

DE PAROCHIE: EEN GRENSGEVAL?

Prof. dr. Paul Zulehner	Decaan Kath. Theologische Faculteit, Universiteit Wenen
Marcel De Pauw	Vicaris-generaal Vlaams-Brabant en Mechelen
Prof. Luc De Fleurquin	Docent Canoniek Recht, KU Leuven
Jean Bastiaens	CCV Vlaams-Brabant.
Prof. em. Roger Weverbergh	Docent kerkopbouwkunde, KU Utrecht

---

COLLOQUIUM MOE VAN HET KIEZEN

Eric Boydens	Universiteit Antwerpen, Centrum voor Huisartsengeneeskunde
Dr. Marc Desmet s.J.	Diensthofd Centrum Palliatieve Zorg, Virga Jesse Ziekenhuis, Hasselt
Ilse Dielen	Voorzitter Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
Dr. Ria Grommen	Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen, Brussel
Francis Loyens	Katholieke Hogeschool Limburg
Prof. dr. Guido Vanheeswijck	Universiteit Antwerpen

UCSIA LEERSTOEL AAN DE UNIVERSITEIT ANTWERPEN

Prof. dr. em. Sadik Al-Azm (2003-2004)	
Prof. dr. em. René Rémond (2004-2005)	Université de Nanterre, Paris, Frankrijk

---

KVHU-LEZINGEN ISM. UCSIA

Prof. dr. Rik Pinxten	Universiteit Gent
Prof. dr. Peter Schmidt	KULeuven

Prof. dr. Rik Torfs KULeuven
Mgr. Paul Van den Berghe Bisschop van Antwerpen

**OPLEIDING LEVENSBESCHOUWING, OVERHEID EN SAMENLEVING
(ACADEMISCHE DOCENTEN)**

Prof. dr. Frans Alting von Geusau
Drs. Patrick Vander Weyden
Prof. dr. Johan Wets HIVA, KULeuven
Prof. dr. Christiane Timmerman Universiteit Antwerpen
Prof. dr. Dirk Jacobs Universiteit Antwerpen
Prof. dr. Patrick de Pooter IICT
Prof. dr. Jan Velaers Universiteit Antwerpen
Prof. dr. Louis-Léon Christians
Prof. dr. Eugene Roosens KULeuven
Prof. dr. Johan Leman KULeuven
Prof. dr. Herman De Dijn KULeuven
Prof. dr. Walter Van Herck Universiteit Antwerpen
Prof. dr. Guido Dierckx Universiteit Antwerpen
Prof. dr. Julien Klener
Prof. dr. Willy Willems
Dr. Adriaan Overbeeke Universiteit van Tilburg
Prof. dr. Marie-Claire Foblets Universiteit Antwerpen, KULeuven
Prof. dr. Jean-Yves Carlier
Prof. dr. Dirk Vanheule Universiteit Antwerpen
Prof. dr. Jan De Groof Universiteit Antwerpen
Prof. dr. Raf Verstegen KULeuven
Em. prof. dr. F. Van Neste s.J. Universiteit Antwerpen
Prof. dr. ir. Henk Jochemsen

Prof. dr. Wilfried Rauws

Prof. dr. Louis Ferrant

Prof. dr. Daniël Cuypers

Prof. dr. W.A. Zondag

Prof. dr. Eva Brems

Prof. dr. Cathy Berx

Prof. dr. Mathias Storme

Prof. dr. Ben Vermeulen

Universiteit Antwerpen, Centrum voor
Huisartsengeneeskunde

Universiteit Antwerpen

Universiteit Antwerpen

Universiteit Antwerpen

BIJLAGE 3. LIJST VAN DE PUBLICATIES

Eigen uitgaven van UCSIA

Dialogue Series I, Christianity in Present Day Europe, Cardinal Godfried Danneels & Rev. Dr. James Hanvey SJ, 2004, 30 blz.

Dialogue Series II, Islam and Secularism, Josef van Ess & Sadik J. Al-Azm, 2005, 54 blz.

Dialogue Series III, Religion in Post-Communist Europe, Ina Merdjanova, Rota Vavilova & Myroslav Marynovych, 2005, 50 blz.

Dialogue Series IV, Levensbeschouwing, overhead en samenleving, Piet Raes, Bob Cools, Eugeen Roosens, Frans A.M. Altling von Geusau, 2005, 56 blz.

Uitgaven door derden in samenwerking met UCSIA

Onderweg. Over de navolging van Christus in de 21ste eeuw, Jef Van Gerwen SJ, Uitgeverij Lannoo, 2003, 288 blz., ISBN 90-209-5149-1

Tussen uittocht, zingering en utopie. Beschouwingen bij het schoolvak godsdienst, Luc Braeckmans (red.), Uitgeverij LannooCampus, 2005, 124 blz., ISBN 90-209-6083-0

Trialoog. Gesprekken tussen priester Hendrik Hoet, rabbijn Aharon Malinsky en imam Jamal Maftoubi, Jan De Volder (red.), Uitgeverij Lannoo, 2005, 172 blz., ISBN 90-6294-9

How to Conquer the Barriers to Intercultural Dialogue. Christianity, Islam and Judaism, Christiane Timmerman & Barbara Segaert (red.), P.I.E.-Peter Lang, 2005, 240 blz., ISBN 90-5201-258-X

■

UCSIA
PRINSSTRAAT 14
B-2000 ANTWERPEN

TELEFOON: +32-(0)3 220 49 60
FAX +32 (0)3 707 09 31

BTW - nummer: BE 478.834.659
IBAN-nummer: BE25 7350 0583 9182

<http://www.ucsia.org>